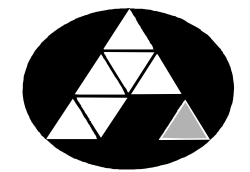

POHJOIS-KARJALAN AMMATTIKORKEAKOULU
Rakennustekniikan koulutusohjelma

Pasi Penttinen

ESTEETTÖMYYS RAKENTAMISESSA JA PALVELUKOTIEN
TOIMINNALLISUUS

Opinnäytetyö
Kesäkuu 2011

POHJOIS-KARJALAN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ
Kesäkuu 2011
Rakennustekniikan koulutusohjelma

Karjalankatu 3
80200 JOENSUU
p. (013) 260 6801 p. (013) 260 6906

Tekijä
Pasi Penttinen

Nimeke
Esteettömyys rakentamisessa ja palvelukotien toiminnallisuus

Toimeksiantaja
Honkalampi-säätiö

Tiivistelmä

Opinnäytetyön aihealueena on esteettömyys ja sen toteuttaminen rakentamisessa. Opinnäytetyössä perehdyttiin siihen, miten esteettömyyteen ohjataan ja miten sitä vaaditaan rakentamisessa suomalaisessa yhteiskunnassa. Opinnäytetyössä tutustuttiin suunnittelijan avuksi annettuun ohjeistukseen esteettömyydestä. Selvitysten pohjalta työssä tutustuttiin kahteen Honkalampi-säätiön palvelukotiin ja niiden toiminnallisuuden tutkimiseen.

Työssä tehtiin selvitys rakentamislainsäädännön määräyksistä liittyen rakentamisen esteettömyyteen. Lisäksi tutkimuksessa kartoitettiin erityisesti kehitysvammaisille suunnatun palveluasumisen laatukriteerejä sekä perehdyttiin Rakennustietosäätiön tarjoamaan ohjeistukseen esteettömästä rakentamistavasta. Palvelukotien toiminnallisuutta arvioitiin palvelukotien henkilökunnille tehtyjen kyselyiden ja haastattelujen, rakentamisen määräysten ja laatukriteerien, palvelukotien keskinäisen vertailun sekä omakohtaisten havainnointien perusteella.

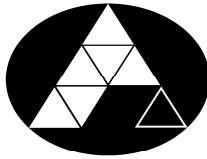
Rakentamislainsäädännön ohjauskeinot esteettömään rakentamiseen huomattiin varsin kattaviksi. Palvelukotien toiminnallisuuden tutkimisen tuloksena, esiin nousi asioita, jotka ovat tärkeitä huomioida palvelukodin tilasuunnittelussa. Tärkeimmät kehitystarpeet olivat henkilökunnan tilojen toteutuksessa. Palvelukotien toiminnallisuuden tulokset ovat varsin yhteneviä Ympäristöministeriön julkaisemassa valtakunnallisessa tutkimuksessa, jossa tarkasteltiin vuotta 2000-luvun alkupuolella rakennettua palvelukotia.

Kieli
suomi

Sivuja 63
Liitteet 2
Liitesivumäärä 12

Asiasanat

esteettömyys, palveluasuminen, suunnittelu, tilasuunnittelu

 <p>NORTH KARELIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES</p>	<p>THESIS June 2011 Degree Programme in Civil Engineering Karjalankatu 3 80200 JOENSUU FINLAND Tel. (013) 260 6801, (013) 260 6906</p>	
<p>Author</p> <p>Pasi Penttinen</p>		
<p>Title</p> <p>Accessibility in Civil Engineering and Residential Homes</p> <p>Commissioned by</p> <p>Honkalampi Foundation</p>		
<p>Abstract</p> <p>The topic of the present paper is accessibility in civil engineering. One goal of this study was to determine how accessibility is considered in the Finnish society and how it is required in building. Secondly, the objective was to survey what support and information there is for the building designer on accessibility. On the basis of this research, the study got familiarized with two buildings which provide residential homes for the mentally disabled.</p> <p>One part of the study was to analyse the law and clarify the regulations of accessibility in civil engineering. Another part of the study was to find out the quality and service requirements for residential homes. In addition, one objective was to study example solutions on accessible building published by The Building Information Foundation. Functionality and accessibility of the two examined buildings were estimated with the help of personnel interviews and questionnaires, civil engineering regulations, comparison of the buildings and observations which were made on the buildings.</p> <p>It was found out that there is extensively available information on accessible civil engineering. According to the information received from the examined buildings, it was concluded that there are some important things which should be taken into account in a building design process. Especially, designing the spaces for personnel needed development in these buildings. The results from the buildings were similar with other national research which examined five buildings providing residential homes published by Finland's Environmental Administration.</p>		
<p>Language</p> <p>Finnish</p>	<p>Pages 63</p> <p>Appendices 2</p> <p>Pages of Appendices 12</p>	
<p>Keywords</p> <p>accessibility, residential homes, planning, space planning</p>		

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	5
2	Rakentamislainsäädäntö ja palveluasuminen	8
2.1	Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä rakennusasetus	9
2.2	Rakentamismääräyskokoelman osat F1, F2 ja G1	10
2.2.1	F1 Esteetön rakentaminen.....	10
2.2.2	F2 Rakennuksen käyttöturvallisuus	11
2.2.3	G1 Asuntosuunnittelu.....	12
2.3	Erityisryhmien palveluasuminen	13
3	Toiminnallisuuden toteutus	17
3.1	Palvelukodin sijainti ja yleinen pohjaratkaisu	17
3.2	Pysäköintialueet.....	18
3.3	Liikuntarajoitteisen tilantarve.....	19
3.4	Sisääntulon järjestelyt.....	20
3.5	Kulkuväylät ja tasoerot.....	22
3.6	Ovet ja oviaukot.....	24
3.7	Lattia-, seinä- ja kattopinnat sekä valaistus	26
3.8	Hissi	28
3.9	Opasteet, pienvarusteet.....	29
3.10	Asuinhuoneiston suunnittelu	31
3.10.1	Eteistila	32
3.10.2	Oleskelu-, ruokailu- ja keittiötila	32
3.10.3	Makuuhuone tai -tila	33
3.10.4	WC- ja peseytymistila	34
3.10.5	Ulkotila	35
3.11	Yhteiset tilat	35
3.11.1	Käytävä- ja oleskelutilat, yhteinen keittiö- ja ruokailutila	36
3.11.2	Hygieniatilat sekä kodinhoito- ja varastotilat	37
3.11.3	Ulkotilat.....	39
3.12	Henkilökunnan tilat	40
4	Palvelukotien toiminnallisuuden tutkiminen	41
5	Tulokset	43
5.1	Palvelukodin yleinen toimivuus	43
5.2	Asuintilat	46
5.3	Yhteiset tilat	52
5.4	Henkilökunnan tilat	58
6	Johtopäätökset	60
	Lähteet.....	63

Liitteet

Liite 1 Palvelukoti Mäkituvan kyselyn vastaukset

Liite 2 Palvelukoti Sirkkalanhelmen kyselyn vastaukset

1 Johdanto

Suomen perustuslain mukaan jokainen ihminen on yhdenvertaisessa asemassa yhteiskunnassa katsomatta sukupuolta, ikää, alkuperää, kieltä, uskontoa, vammausta, mielipidettä, terveydentilaa, vammaisuutta tai muuta syytä. Tämän nojalla myös elinympäristö tulisi toteuttaa siten, että jokaisella ihmisellä on esteetön mahdollisuus tarvitsemansa palvelun käyttöön.

Suomen kansa ikääntyy ja liikkumisesteisten ihmisten osuus kansassa kasvaa. Tämä asettaa lisähuomiota asuntojen suunnittelulle, koska lähtökohtaisesti asunnot tulisi suunnitella esteettömiksi esimerkiksi pyörätuolilla liikkujalle. Näin ihmisillä on paremmat mahdollisuudet elää vanhempanakin omassa kodissaan.

Esteettömyys on aihe, joka on saanut yhä suurempaa huomiota rakentamisen suunnittelussa. Esteettömyys on hyvin monialainen käsite ja esteettömyydellä tarkoitetaan myös fyysisen liikkumisen lisäksi laajempaa ihmisen toimintojen mahdollistamista yhteiskunnan jäsenenä.

Monesti käsitetään, että esteettömyys on ainoastaan tiloissa pyörätuolilla liikkumisen mahdollistamista. Fyysisten rajoitteiden lisäksi ihmisellä voi olla esimerkiksi jokin aisti heikentynyt ja se voi vaatia hyvin erilaisia toimenpiteitä esteettömyyden varmistamiseksi. Kuitenkin pyörätuolilla liikkuvan huomioonottaminen on jo hyvä lähtökohta tilojen toteuttamiselle, koska muut toiminnallisuuden apukeinot voidaan yleensä toteuttaa riittävän kokoiseen tilaan. Huomioitavaa on, että esteettömät tilat ovat jokaiselle ihmiselle helpompia käyttää.

Suomalaisessa yhteiskunnassa lainsäädäntö ohjaa ja velvoittaa yhteiseen elinympäristöön, jossa jokaisella ihmisellä oikeus elää turvallisesti ja elämisen tarpeet tyydyttyvät. Ihmiselle on tarjottava hänelle kuuluvat perusedellytykset elämiseen ja jokaiselle on turvattava ihmisarvoinen elämä. Yhteiskunnalla on velvollisuus järjestää ihmiselle avustettu asuminen, jos hän ei muuten kykene itsenäiseen elämiseen. Opinnäytetyössä tutustuttiin palveluasunnon ja palvelukotirakennuksen suunnittelemisen asettamiin haasteisiin ja rakennuksen tila- ja toimintavaatimusten käytännön toteutukseen.

Opinnäytetyö on tehty toimeksiantona Honkalampi-säätiölle. Honkalampi-säätiö on sosiaalipalveluiden tuottaja, jonka palveluihin kuuluu mm. asumispalvelut, kuntoutus- ja ohjauspalvelut, työvalmennus ja tulkkaus- sekä avustajapalvelut. Nämä palvelut ovat tarkoitettu vammaisille, vajaakuntoisille, ja heidän kanssaan työskenteleville, sekä näitä työalueita kehittäville yhteistyötahoille.

Honkalampi-säätiöllä on yhdeksän palveluasumista tarjoavaa palvelukotia. Asukkaan autetun asumisen lisäksi palveluasumiseen kuuluu asukkaan asumisvalmennusta ja asukkaan asumisen henkilökohtaisten erityistarpeiden arviointia. Palvelukotien asukkaat ovat henkilöitä, jotka tarvitsevat ohjausta ja avustusta suoriutuakseen jokapäiväisistä elämän haasteista liittyen mm. asumiseen, kodinhoitoon, työelämään, opiskeluun, sosiaalisen toimintaan ja harrastuksiin.

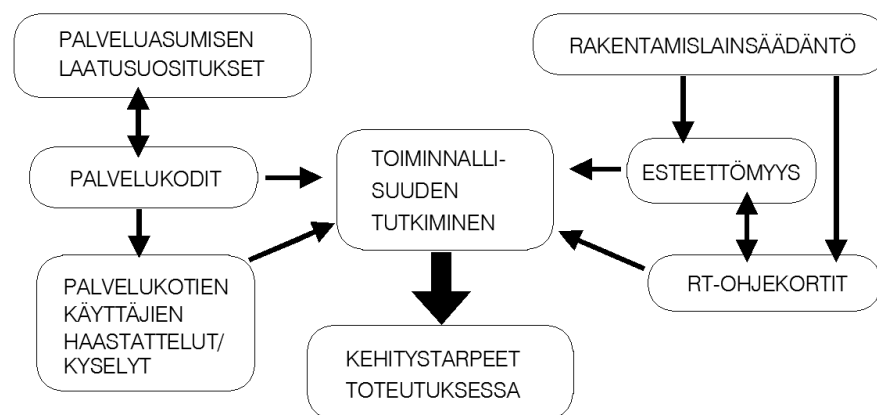
Jokaisella asukkaalla on oma ohjaaja sekä varaohjaaja ja henkilökohtainen palvelusuunnitelma. Palvelukotien toiminta on ympärivuorokautista. Työn tarkastelun kohteena oli kaksi Honkalampi-säätiön asumispalvelua tarjoavaa palvelukotia. Opinnäytetyössä tarkasteltavat palvelukodit sijaitsevat Outokummussa ja Joensuussa., Molemmat rakennukset on suunniteltu asumispalvelukäyttöön.

Opinnäytetyön aihealueena on esteettömän rakentamisen toteuttaminen ja se, kuinka esteettömyys otetaan huomioon asumispalveluun tarkoitettujen asuntojen suunnittelussa. Opinnäytetyössä tarkasteltiin, miten Suomen valtion lait ja niiden asetukset ohjaavat rakentamisen suunnittelua ja miten esteettömyys sekä yhteiskunnallinen ihmisten tasavertaisuus huomioidaan ohjausmenetelmissä. Tutkimisen kohteena oli myös kartoittaa, mitä ohjeistusta rakennuksen suunnittelijalla on saatavilla esteettömyyden toteuttamiseksi.

Tarkasteltavat Honkalampi-säätiön palvelukodit tarjoavat asumispalvelujaan kehitysvammaisille henkilöille. Työn yhtenä tavoitteena oli tehdä selvitys, mitä nykyvaatimuksia kehitysvammaisten palveluasuminen asettaa asuntojen ja palvelurakennuksen muiden tilojen suunnittelulle. Jatkossa käytettäessä sanaa asukas, tarkoitetaan tällä asumispalvelujen käyttäjää. Työssä tarkasteltiin erityisesti esteettömyyden asettamia vaatimuksia tilasuunnittelulle. Selvityksen pohjalta tarkasteltavien palvelukotien asuntoja ja muita tiloja verrattiin toisiinsa ja tarkasteltiin näiden eroavaisuuksia toisiinsa nähden. Vertailun tavoitteena oli tutkia,

onko tilojen toteutuksessa eroja rakennusten välillä ja miten esteettömyys on huomioitu rakennuksen suunnitteluprosessia tehtäessä.

Esteettömyyden tarkastelun lisäksi työssä kartoitettiin tutkittavien palvelukotien toiminnallisuuteen liittyvien tilojen vaatimuksia. Toiminnallisuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä palvelukotiympäristön tarpeiden täyttymistä päivittäisessä toiminnassa. Kartoituksen perusteella saadaan selvitys, onko palvelukodeissa mahdollisia kehitystarpeita joidenkin tilojen osalta.

Viitekehys tutkimuksen sisällöstä.

Palvelukotien esteettömyyden ja toiminnallisuuden tutkimisessa hyödynnetty tietopohja ja käytetyt menetelmät

- perehtyminen rakentamislainsäädännön esteettömyyden määräyksiin ja asetuksiin
- perehtyminen kirjallisuuteen/laatusuositukseen erityisryhmien palveluasumisesta
- Rakennustietosäätiön ohjekorttien tarkastelu esteettömyyden toteuttamisesta
- palvelukotien työntekijöiden haastattelut ja heille suoritettavat kyselyt
- silmämääräinen havainnointi, valokuvien ja rakennuspiirustusten tarkastelu
- palvelukotien keskinäinen vertailu.

2 Rakentamislainsäädäntö ja palveluasuminen

Suomen valtion lainsäädäntö ohjaa ensisijaisesti rakentamisen toteuttamista ja lainsäädännössä on veloitteet esteettömälle rakentamistavalle. Lähtökohtana on Suomen perustuslaki, joka painottaa ihmisten tasavertaisuutta yhteiskunnassa.

Perustuslaki, 2. luku 6§:

"Ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella." (Suomen perustuslaki 731/1999)

Maankäyttö- ja rakennuslaki on olennaisemmin yleisesti rakentamista määräävä laki, jonka pohjalta on laadittu maankäyttö- ja rakennusasetus, joka sisältää säännöksiä ja määräyksiä rakentamiseen sekä alueidenkäyttöön. Kuntakohtaisesti rakentamiseen pystytään vaikuttamaan kunnan omalla kaavoituksella ja rakennusjärjestyksellä näiden kuitenkin olematta ristiriidassa maankäyttö- ja rakennuslain kanssa. Kunnan kaavoituksella voidaan vaikuttaa kuntarakenteen alueiden esteettömyyteen jokaiselle kansalaiselle.

Suomen rakentamismääräyskokoelma on maankäyttö- ja rakennuslain pohjalta laadittu maankäyttö- ja rakennuslakia täydentävä, yksityiskohtaisempia määräyksiä sekä ohjeita sisältävä kokoelma. Opinnäytetyössä perehdytään Rakentamismääräyskokoelman F1-, F2- ja G1-osiin. Tarkasteltavat osat sisältävät esteettömyyteen, käyttöturvallisuuteen ja asuntosuunnitteluun liittyvät määräykset. Erityisryhmien palveluasumisen järjestämiseen on olemassa kehitysvammaliiton neuvottelukunnan laatimat laatusuosituksset. Lisäksi useilla järjestöillä on palveluasumisen toteutukseen liittyviä ohjeita ja oppaita, joita ei käsitellä opinnäytetyössä.

2.1 Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä rakennusasetus

Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL) on tullut voimaan vuonna 2000 ja se on tärkein maankäyttöä ja rakentamista ohjaava laki. Maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL) sekä maankäyttö- ja rakennusasetus (MRA) määrittelevät rakentamisen esteettömyyden lähtökohtia suunniteltaessa yleensä rakentamista ja sitä, miten aluerakenteet tulisi toteuttaa.

MRL:n alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on edistää turvallisen, terveellisen, viihtyisän ja sosiaalisen elinympäristön luomista. Lisäksi MRL korostaa kaikkien eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusten ja vammaisten tarpeiden tyydyttämistä yhteiskunnallisessa elin- ja toimintaympäristössä. [4, 5 §.]

MRL ottaa kantaa rakentamisen ohjaukseen ja osoittaa rakentamisen ohjauksen tavoitteeksi vaikuttaa edistävästi hyvän ja kansalaisia palvelevan, terveellisen, turvallisen, sosiaalisen ja viihtyisän sekä ulkonäöllisesti tasapainoisen elinympäristön aikaansaamiseksi [4, 12 §]. MRL asettaa vaatimuksia rakentamiselle ja rakentamistavalle. Rakennukset tulee toteuttaa siten, että rakennus vastaa käyttötarkoitustaan ja rakennus on korjattavissa sekä huollettavissa. Rakennuksen tulee myös olla muuntautumiskykyinen ja silloin kun rakennuksen käyttö sitä edellyttää, tulee sen soveltua myös henkilöille, joiden kyky liikkua tai toimia on rajoittunut. [4, 117 §.]

Maankäyttö- ja rakennusasetus sisältää tarkempia määräyksiä, miten rakennukset tulisi suunnitella. Maankäyttö- ja rakennusasetuksessa on lisäksi määriteltä tarkemmin, mitkä rakennukset on rakennettava liikuntaesteettömiksi. Olenaisena vaatimuksena on tasa-arvoisuus tilojen käytölle ja saavutettavuudelle. Määräykset esteettömyydelle koskevat kaikkia niitä rakennuksia, joihin kansalaisella yleensä on tarvetta päästä ja tarvetta käyttää. Tämän tyyppiseen rakentamiseen voidaan luokitella esimerkiksi asuin-, liike-, hallinto- ja palvelurakentaminen. MRA asettaa vaatimuksia rakennusten asuinhuoneistojen tilasuunnittelulle ja asuntojen vaatimuksena on tilojen yleinen toimivuus ja muunneltavuus. *”Asumiseen tarkoitettujen tilojen tulee olla tarkoituksenmukaisia ja viihtyisiä.”* [3, 51 §.]

MRA sisältää määräykset hallinto- ja palvelurakennuksen sekä sen rakennuspaikan esteettömyydestä. MRA vaatii rakennuksen toteutettavan siten, että jokaisella liikkumisesteisellä kansalaisella, jolla on siihen tasavertainen oikeus, on esteetön mahdollisuus käyttää rakennusta. Myös asuinrakennusten on täytettävä esteettömän rakentamistavan kriteerit ja esteettömyyden on toteuduttava asunnoissa sekä rakennuksen muissa asumiseen liittyvissä tiloissa. Työtiloja sisältävät rakennukset on suunniteltava työtiloiltaan työn luonteen mukaan esteettömiksi liikkumisesteisille. [3, 53 §.]

2.2 Rakentamismääräyskokoelman osat F1, F2 ja G1

Ympäristöministeriö on laatinut määräykset ja ohjeet esteettömän rakentamisen toteuttamisesta Rakentamismääräyskokoelmassa. Tässä osiossa jokaisesta käsiteltävästä Rakentamismääräyskokoelman osasta esitetään pääpiirteisesti kunkin osan tarkoitus ja sisältö.

F1-, F2 ja G1-osat käsittelevät rakennuksien esteettömyyteen, turvallisuuteen sekä asuntosuunnitteluun liittyviä määräyksiä ja ohjeita. Tarkasteltavien esteettömyyden osa-alueiden yksityiskohtaisemmat määräykset ja lukuarvot osoitetaan seuraavassa pääluvussa esteettömyyden toteuttamisen käsittelyn yhteydessä.

2.2.1 F1 Esteetön rakentaminen

Rakentamismääräyskokoelman F1-osan määräyksiä sovelletaan koskemaan kokonaisuudessaan hallinto- ja palvelurakentamista. Lisäksi määräykset koskevat asuinrakennuksia ja asumiseen liittyviä tiloja niiltä osin, jotka asuntosuunnittelua koskevassa osiossa (RakMk G1) edellytetään soveltuvaksi liikkumisesteisille. [6, s. 3.]

Osa F1 määrittelee rakennuksen saavuttamiseen/sisääntuloon ja rakennuksessa liikkumiseen liittyvät esteettömyysvaatimukset. Määräykset ottavat mm. kantaa rakennuksen kulkuyhteyksiin ja tasoeroihin. Kulkuyhteydet käsittää eritelty-

nä rakennuksen autopaikkojen järjestämisen, piha-alueen kulkuväylät, rakennukseen sisääntulon ja rakennuksen sisäpuoliset kulkuväylät. Tasoerot rakennuksen tilojen välillä toteutetaan esteettömällä tavalla. Korkeuserot toteutetaan liuskalla tai henkilönostimin, jolloin pyörätuolilla liikkuminen mahdollistuu. Kerrostasojen välille on vaatimuksena hissi, joka soveltuu liikkumisesteisille. [6, s. 5-7.]

Velvoitteena, liikkumis- ja toimimisesteisen henkilön pääasiallisesti käyttämät tilat on suunniteltava esteettömiksi. *”Rakennuksen pääasiallisen käytön mukaisen tilojen sekä niiden kiinteän kalustuksen, varusteiden ja laitteiden tulee olla myös liikkumis- ja toimimisesteisten henkilöiden käyttöön soveltuvia.”* [6, s. 8.]

Osaan F1 on eritelty eri tiloihin sovellettavia esteettömyyden määräyksiä ja ohjeita. Erikseen mainitut tilat, jotka tulee suunnitella soveltuvaksi liikunta- ja toimintaesteisille ovat hygieniatiloja, kokoontumis- ja majoitustilat. Hygieniatiloiksi määritellään wc-, pesu-, pukuhuone-, sauna- ja uima-allastilat. Kokoontumistiloiksi luokitellaan katsomot, auditoriot, juhla-, kokous- ja ravintolasalit, opetussalit ja -luokat sekä muut vastaavat kokoontumistilat. [6, s. 8-10.]

2.2.2 F2 Rakennuksen käyttöturvallisuus

Määräyksiä tulee soveltaa uudisrakennuksiin sekä rakennuksen tonttialueeseen. Rakentaminen tulee toteuttaa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti. *”...kohde on suunniteltava, rakennettava ja varustettava siten, ettei sen käyttöön, huoltoon tai ylläpitoon liity sellaista tapaturman, onnettomuuden tai vahingoittumisen vaaraa, jota ei voida pitää hyväksyttävänä.”* [7, s. 3.]

Arvioitaessa rakennuksen turvallisuustekijöitä on oletuksena, että rakennuksen käyttö sekä rakennuksessa liikkuminen on tavanomaista ja normaalia. Käyttöturvallisuuden riskitekijät voidaan jakaa kolmeen pääriskiryhmään:

1. kaatumiset, liukastumiset ja putoamiset
2. palo-, sähkö- ja räjähdystapaturmat

3. ajoneuvon liikkumisesta aiheutuvat onnettomuudet rakennuksissa ja rakennuspaikoilla

[7, s. 3].

F2-osa sisältää tarkemmat määräykset portaiden turvallisuusvaatimuksista. Portaissa huomioonotettavia turvallisuus-seikkoja ovat askelmat, portaan väljyys, rakennusosien välisten aukkojen koot, välitasanteiden tarve sekä portaan kaiteiden ominaisuudet. Osa F2 sisältää tarkemmat määräykset kaiteiden sekä käsijohteiden järjestämisestä ja niiden vaadittavista ulottuvuuksista. [7, s. 4-9.]

Muita turvallisuuteen liittyviä rakennuksen osa-alueita, jotka tulee ottaa huomioon, ovat

- tilojen ja pintojen valaistus sekä rajapintojen erottuvuus
- lasirakenteiden turvallisuus ja havaittavuus
- lattiapintojen ominaisuudet
- ovet ja portit; kulkukorkeudet ja kulkureitit
- hissit, liukuportaat ym. muut siirtolaitteet
- sisätilojen turvavarusteet sekä ulkotilojen turvallisuus

[7, s. 9-14].

RakMk F2 esittää tarkempia turvallisuusmääräyksiä ja vaatimuksia kokoontumistiloille ja huoltotilojen sekä huoltotoimenpiteiden turvallisuudelle. Lisäksi RakMk F2 määrää rakennuksen piha- ja sen liikennöintialueet toteutettavaksi turvallisina ja tarkoituksenmukaisina. [7, s. 15-23.]

2.2.3 G1 Asuntosuunnittelu

G1- osa käsittelee asuntorakentamiseen liittyviä määräyksiä ja ohjeita. *"Määräykset ja ohjeet koskevat asuinrakennuksia ja sekä näiden tonttia ja rakennuspaikkaa."* [8, s. 3.] Määräykset ottavat kantaa asuinhuoneen kokoon ja muotoon, huonekorkeuteen sekä lattiapinnan korkeusasemaan, huoneen ikkuna-alaan sekä asuinviihtyisyyteen. *"Asuinhuone on huonetila, joka on ensisijaisesti tarkoitettu jatkuvaan asumiskäyttöön. Asuinhuoneena ei pidetä esimerkiksi eteistä, käytävää, kylpyhuonetta tai muuta sellaista huonetilaa."* [8, s. 4.]

G1 sisältää määräyksiä asuinhuoneistolle asetettavista vaatimuksista. Määräyksiä tulee tietyiltä osin soveltaa myös opinnäytetyössä tarkasteltavien palvelukotien asuntoihin. Asuinhuoneiston huoneistoalan tulee olla vähintään 20m² [8, s. 6].

Asuinhuoneiston tulee olla pohjaratkaisultaan ja tiloiltaan käyttäjän tarpeiden mukainen ja asumisen kannalta tarkoituksenmukainen. Suunnittelussa tulee ottaa tarkoituksenmukaisesti huomioon aiottu käyttäjämäärä, asuntojen yhteiset tilat ja käyttötarpeiden muutokset. [8, s. 6.]

Asuinhuoneistossa on oltava riittävät valmiudet ja varustus huoneiston käyttötavan mukaisesti. Määräys ei ole kokonaisuudessaan velvoittava palveluasumisen huoneistossa, jos asumismuotona on ryhmäkotiasuminen, jossa asuntoryhmällä on yhteinen keittiö - ja oleskelutila. *”Asuinhuoneistossa tulee kuitenkin aina olla käymälä sekä riittävä perusvarustus henkilökohtaisen hygienian hoitoa ja ruoanvalmistusta varten.”* [8, s. 6.]

Huoneiston kulkuyhteyksillä on vaatimuksena riittävä väljyys. *”Huoneiston ulko-ovelta asuinhuoneisiin ja muihin asumista palveleviin välttämättömiin tiloihin johtavien ovien ja kulkuaukkojen vapaan leveyden tulee olla vähintään 800 mm.”* Myös rakennuksen ja sen piha-alueen yhteyksillä, jotka palvelevat asumista, on samat vaatimukset kulkuyhteyksille. [8, s. 6.] Rakennuksen sisäiset kulkuyhteydet tulee olla esteettömiä ja varustaa tarvittaessa liikkumisesteiselle soveltuvalla hissillä, jolla on pääsy käyttäjän tarvitsemiin rakennuksen tiloihin. Rakennuksen piha-alueella tulee olla esteettömät kulkuyhteydet tontin autopaikoille, leikkipaikoille ja muille oleskelualueille. [8, s. 7.]

2.3 Erityisryhmien palveluasuminen

Kunnalla on velvollisuus järjestää kuntalaiselle tarvittavat palvelut, joiden avulla voidaan turvata mahdollisuus itsenäisempään elämiseen yhteiskunnassa. Palveluasumisen järjestämistä ohjaa sosiaalihuoltolaki, laki kehitysvammaisten erityishuollosta sekä laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista.

Palveluasumisella tarkoitetaan yksittäiselle ihmiselle järjestettävää palvelua, jolla mahdollistetaan henkilön itsenäisempi asuminen. Asumisen lisäksi palveluasuminen sisältää asunnon ja asumiseen liittyvät palvelut, joilla helpotetaan myös vaikeasti toimintarajoitteisten henkilöiden asumista. Palveluasumisessa tärkeimpiä kriteerejä on, että henkilöllä on hänelle soveltuva asunto, joka mahdollistaa henkilön elämisen hänelle kuuluvien oikeuksien ja velvollisuuksien. [16, s. 16.]

Palveluasuminen voidaan toteuttaa usealla tavalla ja asuminen voidaan järjestää henkilön yksittäisessä asunnossa, palvelutalossa, palveluasumisryhmässä tai muussa samankaltaisessa asumisyksikössä. Palvelu oikein järjestettynä mahdollistaa henkilön itsenäisen asumisen, riittävän palveluiden saamisen sekä asumisen turvallisuuden. Palveluasuminen on asumismuodoltaan itsenäisen avopalveluin tuetun kotona asumisen ja pysyvän laitoshoidon väliltä. [1, s. 15, 23-26.]

Kehitysvammaisten palveluasumisen järjestämismenetelmät voidaan jaotella autettuun asumiseen, ohjattuun asumiseen sekä tuettuun asumiseen. Autetulla asumisella tarkoitetaan ympärivuorokautisesti tuettua asumista, jolloin henkilöllä on saatavissa jatkuva henkilökunnan tuki riippumatta viikonpäivästä ja vuorokauden ajasta. Tässä tapauksessa asumismuotona on usein myös ryhmäkotiasuminen. [5, s. 39.]

Ohjattu asuminen on palveluna kevyemmin tuettu asumismuoto, joka on suunnattu henkilöille, jotka omaavat valmiuksia tietyiltä osin itsenäiseen asumiseen sekä elämiseen. Yövalvontaa ei yleensä järjestetä tämän asumismuodon yhteydessä ja asuminen järjestetään useimmiten ryhmäasumismuotoisesti. Tuetun asumisen tapauksessa henkilö asuu itsenäisesti omassa asunnossaan ja tarvittaessa henkilö saa tukea tukihenkilökunnalta. Tukiasunnot on suunnattu henkilöille, jotka tarvitsevat tilapäistä tai pidempiaikaista tukea siirtyäkseen myöhemmin itsenäiseen asumiseen. [5, s. 39.] Tukiasunto voi olla myös pysyvä asumisen ratkaisu.

Kehitysvammaisten ihmisten ympäristölle asettamat toimintavaatimukset vaihtelevat suuresti. Suomessa on noin 40 000 kehitysvammaista ihmistä. Suuri osa

kehitysvammaisista ihmisistä on lievästi kehitysvammaisia, eivätkä tarvitse erityisratkaisuja, vaan tavalliset tilaratkaisut ovat riittäviä. Vaikeammin vammaisten asuin- ja toimintatilojen suunnittelussa olennaista on huomioida selkeiden pohjaratkaisujen lisäksi hahmottamista auttava pintamateriaalien oikea värityys ja rauhalliset vaaleat pinnat. Rakennuksen suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota turvallisuuden lisäksi myös ratkaisuihin, joilla päästään mahdollisimman esteettömästi osallistumaan asuinalueen ja -paikkakunnan aktiviteetteihin ja käyttämään niiden palveluita. [10, s. 9.]

Tällä hetkellä laitoshoidossa asuu 2000 kehitysvammaista ja tavoitteena on purkaa kehitysvammaisten laitosasuminen. Laitosasuminen pyritään lopettamaan, jotta henkilöille voidaan turvata itsenäisempi elämä järjestäen tukipalveluita asumisen tueksi. Lisäksi tulevaisuudessa tarvitaan uusia asuntoja majoittamaan lapsuuden kodistaan muuttavat tuhannet kehitysvammaiset henkilöt. Kuntien tavoitteena on tarjota kehitysvammaisille riittävästi esteettömiä ja toimivia asuntoja ja antaa tukipalveluita asumiseen. [2, s. 1.]

Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunta on julkaissut 8.3.2010 laatusuosituksen kehitysvammaisten henkilöiden asuntojen rakentamiseen. Nämä laatusuositukset on asetettu voimaan vuosiksi 2010 - 2017. Tavoitteena on tarjota ihmiselle hänen tarpeitaan ja toiveitaan vastaava asuminen.

Laatusuositukset on laadittu pohjautuen kansainvälisiin ja kansallisiin sopimuksiin sekä linjauksiin

- YK:n vammaisten ihmisten oikeuksien yleissopimus,
- Euroopan neuvoston vammaispoliittinen ohjelma,
- EU:n yhdenvertaisuusdirektiivit ja ohjelma,
- Hallituksen vammaispoliittinen selonteko ja
- Valtioneuvoston periaatepäättös ohjelmasta kehitysvammaisten asumisen ja siihen liittyvien palvelujen järjestämiseksi

[2, s. 2].

Henkilökohtaisen asunnon tulee tarjota itsenäisen elämisen mahdollistavat tilat. Asunto sisältää oman eteisen, keittiön/keittonurkkauksen, makuualkovin, oleskelutilan, kylpyhuoneen sekä oman ulkotilan. Asumisen yksilöllisyyttä voidaan

lisätä esim. omalla postiluukulla, ovikellolla ja omalla nimikyltillä asunnon oves-
sa. Lisäksi tarvitaan henkilökohtaiset säilytystilat ja muut tilat apuvälineille.
Asunnosta tulisi olla riittävät viestintäyhteydet sosiaali- ja turvatekniikan mahdol-
listamiseksi. Minimivaatimuksena asuntoon tehdään varaus keittiönurkkaukselle
rakentamisvaiheessa. Ryhmäkotimuotoisessa asumisessa yhteinen keittiötila
on riittävä. [2, s. 3.]

Olennaisena lähtökohtana asuntosuunnittelulle on, että on riittävän tarkka tieto
tulevista asukkaista ennen kuin asuntojen suunnitteluprosessia aloitetaan. Näin
pystytään varmistamaan, että suunnitellut asunnot ovat toimivia tulevien asuk-
kaiden käyttöön. [2, s. 3.] Asuntojen tulisi olla muokattavissa mahdollisten tule-
vaisuuden tilamuutosten varalle. Olennaisia osa-alueita, joita esteettömyyden
kannalta tulisi tarkastella, ovat

- tasoerot ja kynnyksettömyys
- ovien riittävä leveys ja avaamisen helppous
- tarvittavien tukikaiteiden määrä
- keittiön ulottuvuudet ja varustus
- riittävän tilavat hygieniatilat
- kaikkien tilojen turvallinen käyttö

[2, s. 3-5].

Lisäksi asuntojen tulisi sijaita alueella, jossa palvelut, harrastukset ja päivätoi-
minta/työpaikka olisi hyvin saavutettavissa. Tämä antaa kehitysvammaiselle ih-
miselle mahdollisuuden osallistua ja toteuttaa tarpeitaan. Lähtökohtaisesti välte-
tään ratkaisuja, joissa erityisryhmät eriytetään omaan asumiskeskittymään. Tä-
mäntapaisten keskittymien rakentaminen on vastoin kansainvälisten ja kansal-
listen sopimusten asettamia päämääriä. [2, s. 4-6.]

Henkilökohtaisen asunnon neliömäärä on yksiöissä vähintään 35m² ja kaksiois-
sa vähintään 45m². Ryhmämuotoisessa asumisessa (ryhmäkoti) on henkilökoh-
taisten tilojen vähimmäisneliömäärä 25m². Yleisten pinta-alavaatimusten lisäksi
asukkaalle räätälöityjen ratkaisujen vaatima lisäneliömäärä on huomioitava mi-
toituksessa, mm. apuvälineiden vaatima lisätila. [2, s. 5.]

Henkilökohtaisen asunnon lisäksi palvelukodissa tarvittavien yhteisten tilojen kokovaatimuksissa on suuria eroja eri palvelukotien välillä. Tilojen tarve on jokaiselle palvelukodille ominainen ja on riippuvainen käyttäjien tarpeista. Palvelukodin yhteisiksi tiloiksi lasketaan mm. yhteiset oleskelutilat, keittiö- ja ruokailutila, eteis- ja käytävätilat, sauna- ja pesutilat, sekä vaatehuoltoon liittyvät tilat. [2, s. 5.]

3 Toiminnallisuuden toteutus

Opinnäytetyössä toiminnallisuudella tarkoitetaan tilojen esteettömyyttä ja soveltuvuutta sekä varusteiden ja toimintojen riittävyyttä rakennuksen käyttäjille päivittäisessä palvelukodin toiminnassa. Esteettömyyden toteuttamista esitetään Rakennustietosäätiön ohjekorttien avulla. Rakennustietosäätiö on laatinut rakennusten suunnittelemista varten RT- ohjekortteja, jotka on laadittu rakentamislainsäädännön määräysten ja ohjeiden sekä hyväksi havaitun rakentamisen mukaisesti. Erityisesti tilojen tarkastelun kohteena on, kuinka tilat voidaan toteuttaa esteettömyyden kannalta. Tämän osion yksi tarkastelukohta on myös henkilökunnan ja muihin palvelukodin käytännön toimintaan liittyvien tilojen kartoitus ja niiden toiminta- ja tilavaatimukset.

Rakennustietosäätiön esteettömyyden ohjekorttien laadinnassa on hyödynnetty Vammaisten yhdyskuntasuunnittelupalvelun (VYP) asiantuntemusta tilojen esteettömyydestä toteuttamisesta. VYP toimi Invalidiliiton yhteydessä asiantuntijayksikkönä vuosina 1982-2009. VYP:n palveluja ja tietämystä esteettömyydestä ovat käyttäneet mm. Rakennustietosäätiö, Ympäristöministeriö, Opetusministeriö, Kauppa- ja teollisuusministeriö sekä Liikenne- ja viestintäministeriö. Lisäksi VYP on ollut mukana laatimassa lainsäädäntöä esteettömyydestä ympäristöstä. [15.]

3.1 Palvelukodin sijainti ja yleinen pohjaratkaisu

Palvelukoti tulisi rakentaa paikkaan, josta olisi mahdollisimman hyvät yhteydet muuhun yhdyskuntarakenteeseen esim. taajama-alueelle. Tämä mahdollistaa

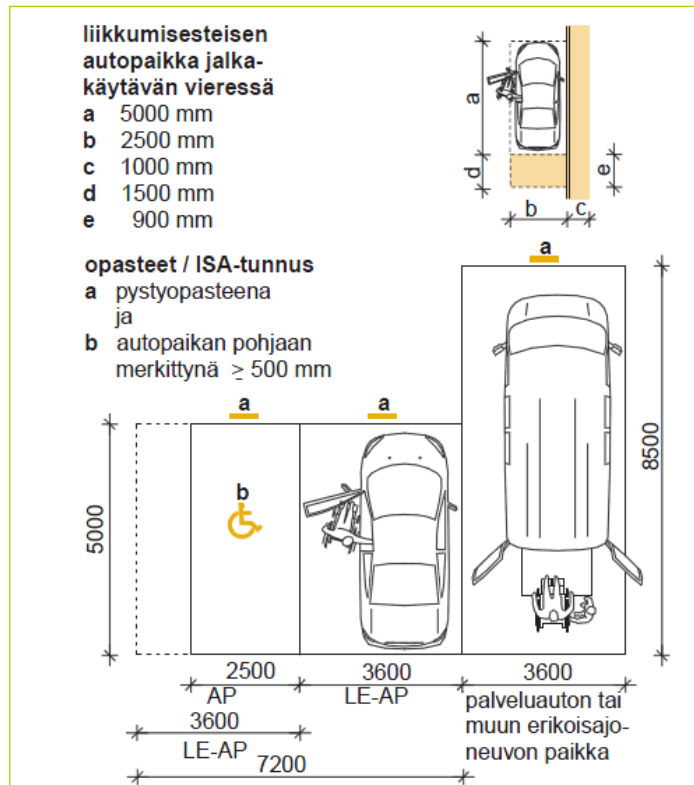
asukkaan osallistumisen yhteiskunnan toimintoihin palvelukodin ulkopuolella. Kun palvelukoti sijaitsee hyvien liikenneyhteyksien lähellä, mahdollistaa tämä helpomman liikkumisen palvelutalon ulkopuolella sekä vierailijoiden käymisen palvelukodissa. Rakennus kannattaa sijoittaa tontilla paikkaan, josta rakennuksen mahdollinen laajentaminen tulevaisuudessa olisi mahdollista. [12, s. 3.]

Palvelukodin pohjaratkaisun tulee soveltua liikkumis- ja toimintaesteisten käyttöön sekä liikkuminen ja suunnistautuminen palvelutalon eri tilojen välillä tulisi olla helppoa. Lisäksi palvelukoti tulisi suunnitella tiloiltaan muunneltaviksi, tämä on erittäin olennaista rakennuksen rakenneratkaisuja valittaessa. [12, s. 3.] Palvelukodin tilakokonaisuudet tulisi sijoittaa käyttäjiä parhaiten palveleviksi.

3.2 Pysäköintialueet

Rakennuksen liikennöinti- ja piha-alueet tulee toteuttaa selkeiksi ja turvallisiksi noudattaen RakMk:n määräyksiä. Autopaikkoja tulee järjestää tontille tarkoituksenmukainen määrä. Liikuntarajoitteisten autopaikkojen lukumäärä voidaan määrätä asemakaavassa tai lukumäärä toteutetaan käyttötarkoituksen mukaan. INVA-paikkoja järjestetään esimerkiksi kaksi INVA-autopaikkaa 50:tä autopaikkaa kohden ja tämän jälkeen yksi INVA-paikka lisää kutakin uutta 50:tä autopaikkaa kohden. [9, s. 4.] Tämä on ohjeellinen lukumäärä ja lopullinen määrä toteutetaan käyttötarpeen mukaan.

Liikuntarajoitteisten autopaikat tulisi sijoittaa mahdollisimman lähelle sisään tuloa varustaen liikuntaesteistä kuvaavalla ISA-opasteella. Opasteet sijoitetaan merkittynä autopaikan pohjaan sekä pystyopasteeksi esim. sähkötolppaan. Liikuntarajoitteisen autopaikka on leveydeltään vähintään 3,6 metriä ja pituudeltaan vähintään viisi metriä. [9, s. 4.]

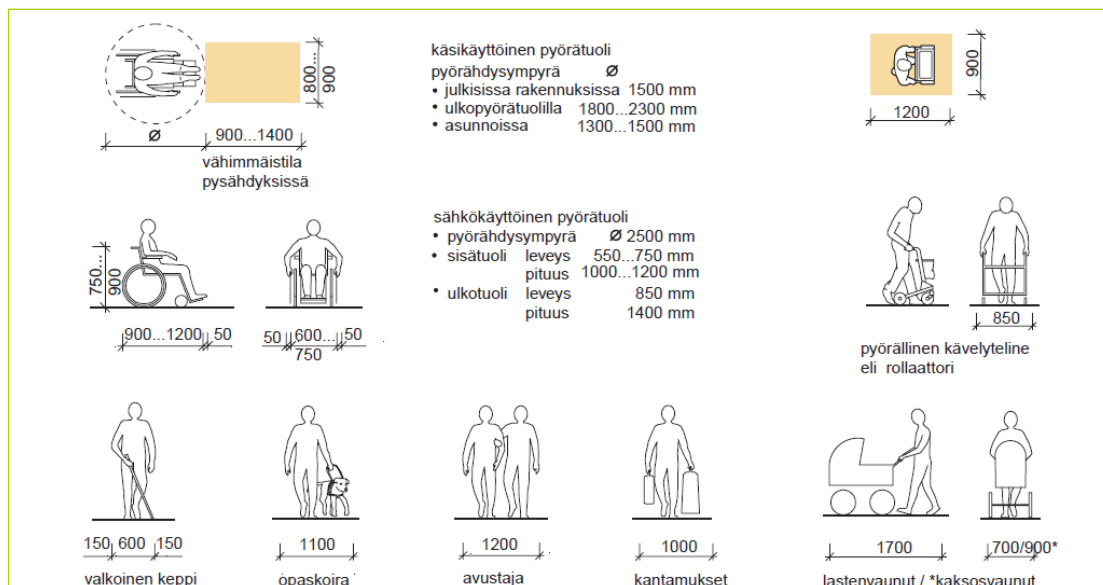

Kuva 1. Autopaikan mitoituseriaaiteita. [9, s. 4.]

3.3 Liikuntarajoitteisen tilantarve

Kun tilamitoitusta tehdään, olennaista on tiedostaa tilatarpeet, joita liikuntarajoitteinen tarvitsee sujuvaan liikkumiseen. Liikkumisen vaivattomuutta parannetaan, kun tilat toteutetaan kynnyksettömiä ja pyritään välttämään yllättäviä taseroja. Tämä parantaa erityisesti pyörätuolilla liikkuvien, näkövammaisten sekä heikentyneen tasapainon omaavien ihmisten turvallista liikkumista.

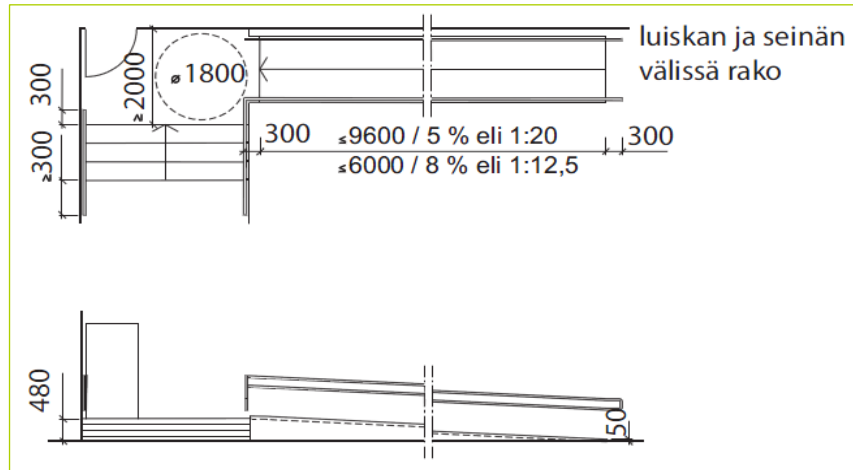
Liikkumisesteisyys ei rajoitu pelkästään fyysisiin rajoitteisiin. Esimerkiksi näkövammaisuus ja heikentynyt tasapaino asettaa lisävaatimuksia esteettömyydelle. Oheisessa kuvassa on Rakennusteollisuuden koostama havainnointi liikuntarajoitteisten tilatarpeista.

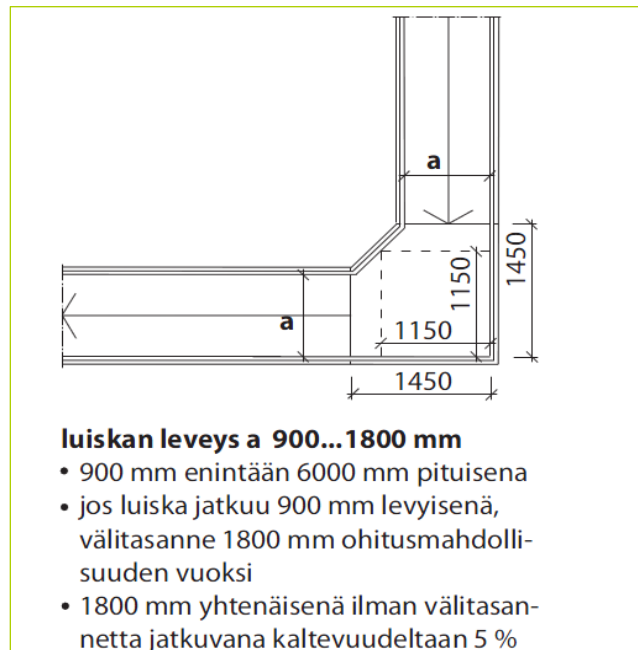
Kuva 2. Eri ihmisille varattavat tilantarpeet. [9, s. 1]

3.4 Sisääntulon järjestelyt

Kulku autopaikalta sisääntulolle tulee järjestää esteettömäksi ja väljäksi sekä mahdollisimman lyhyeksi. Sisääntulon havainnoimista voidaan tehostaa kontrastitehostein sekä pimeään aikaan oikealla valaistuksella. Lisäksi sisääntulo upotettuna syvennykseen lisää sen huomattavuutta. [9, s. 7.] Sisääntulon tasoero toteutetaan liikkumisesteiselle luiskalla, jonka suosituskaltevuus on 5 % ja sallittu enimmäiskaltevuus on 8 %. Vähimmäisleveys luiskalle on 900 mm. Koska oikein mitoitettu luiska vie paljon tilaa, tasoeron rakennuksen lattian ja maanpinnan välillä ei tulisi olla yli 500 mm. [11, s. 9.] *”Luiska saa olla kaltevuudeltaan enintään 8 % (1:12,5) ja pituudeltaan yhtäjaksoisena enintään kuusi metriä, jonka jälkeen kulkuväylällä tulee olla vaakasuora vähintään 2000 mm:n pituinen välitasanne.”* [6, s. 7] Luiskaan tulee lisäksi tehdä välitasanne, jos luiska on kääntyvä [11, s. 9].

Kuva 3. Luiskan korkeuden mitoituksia. [11, s. 9]

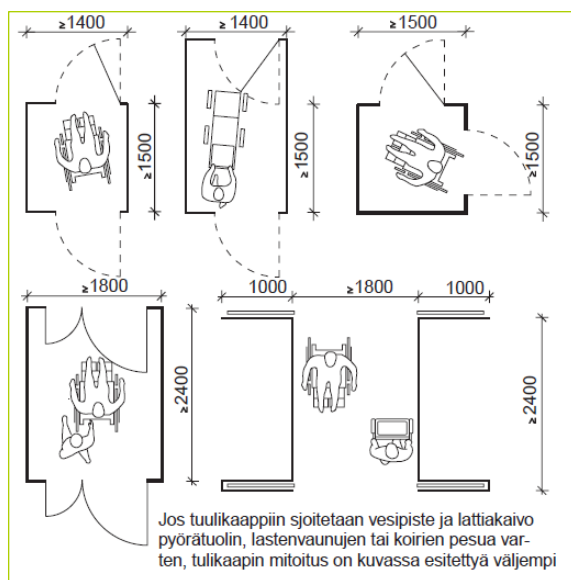

Kuva 4. Luiskan leveyden mitoituksia. [11, s. 9]

Sisääntulo ja luiska tulee olla katettu estämään lumen ja jään muodostumisen kulkuyhteydelle. Sisäänkäynnin eteen tulee järjestää tasaista tilaa, jotta pyörätuolilla on tilaa pyörähtää ja että oven avaaminen on mahdollista pyörätuolista käsin. Ovi tulee toteuttaa mahdollisuuksien mukaan kynnyksettömänä. [9, s. 5.]

Tuulikaappi tulee mitoittaa riittävän väljäksi pyörätuolilla liikkujalle. Ovet voidaan lisäksi toteuttaa automaattivusteisiksi ja tunnistimen avulla avautuviksi tai varustamalla ovi avaamiskuormaa helpottavalla välineellä. Suunnittelussa huomioidettavia seikkoja ovat mm. tuulikaapin riittävä valaistus, ylimääräisten kyn-

nysten välttäminen ja lattiapinnan riittävä kovuus ja pitävyys. Riittävän tilavaan tuulikaappiin voidaan sijoittaa apuvälineiden puhdistusmahdollisuus. [9, s. 7.]

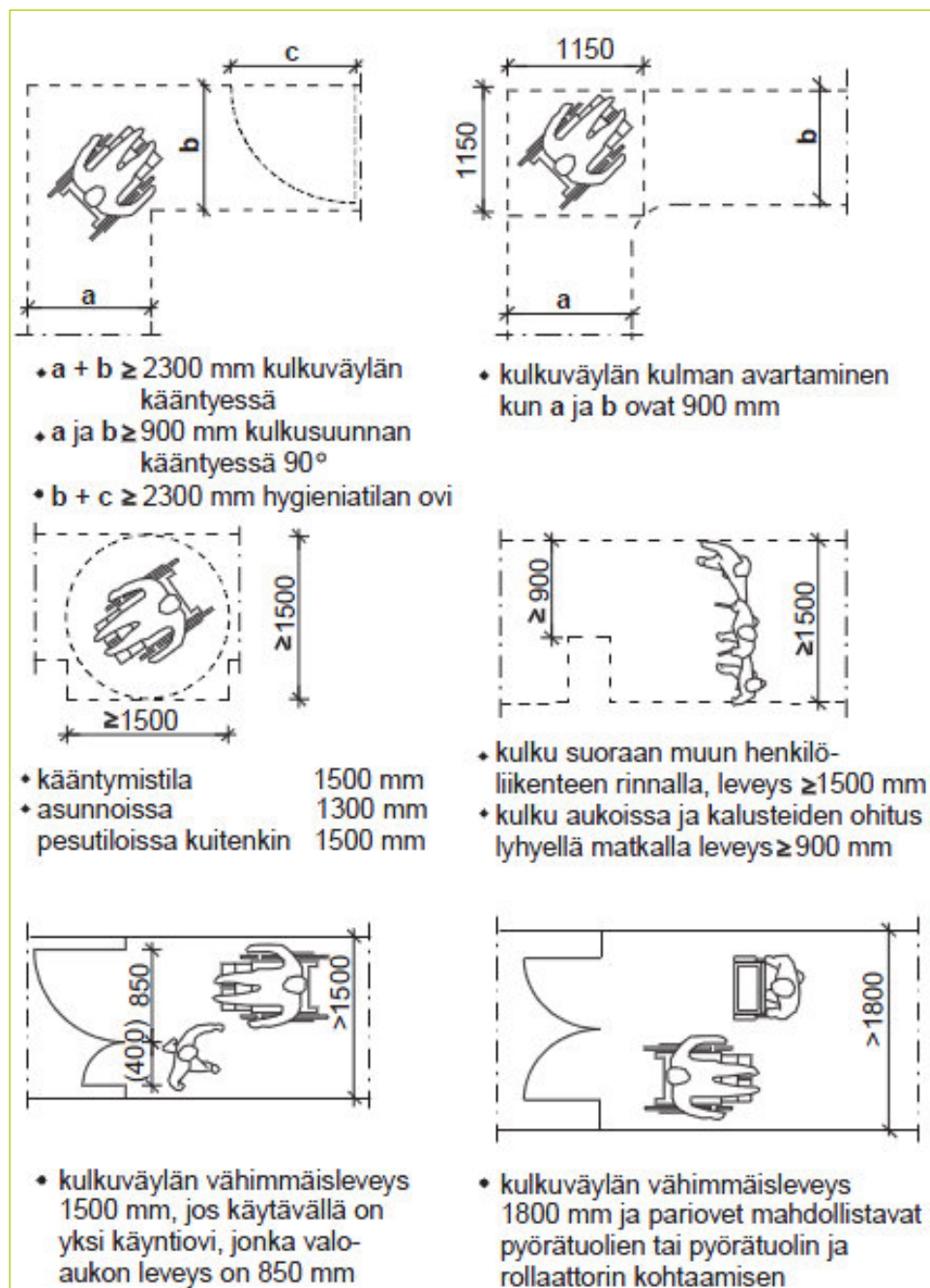
Kuva 5. Tuulikaapin mitoituksia eri tilanteille. [9, s. 7]

3.5 Kulkuväylät ja tasoerot

Rakennuksen sisäiset sekä piha-alueen kulkuyhteydet tulee suunnitella esteetömmiksi sekä riittävän väljiksi ja selkeiksi. Kulkuaukon korkeuden tulee olla aina vähintään 2100mm, kuitenkin aukkojen suositellaan olevan vähintään 2200 mm korkeita. [9, s. 2-3.] Väylät tulee suunnitella siten, että pyörätuolilla liikkuminen on vaivatonta. Kynnyksiä pyritään välttämään sekä tasoerot toteutetaan luiskin ja riittävän loivin portain. Luiskat ja portaat tulee varustaa molemminpuolisilla käsijohteilla, joissa on johteet 900mm:n ja luiskissa lisänä 700mm:n korkeudella. Käsijohteet toteutetaan jatkuvana välitasanteiden kohdalla. Keppejä ja sauvoja käytettäessä portaat ovat turvallisempi tapa liikkua kuin käyttää luiskaa. [9, s. 5.] Lisäksi tasoerot tulee varustaa kaiteella putoamiskorkeuden mukaan. *”Kaide tulee rakentaa, kun putoamiskorkeus ylittää 500 mm ja putoamisen tai harhaan astumisen vaara on olemassa.”* [7, s. 7.]

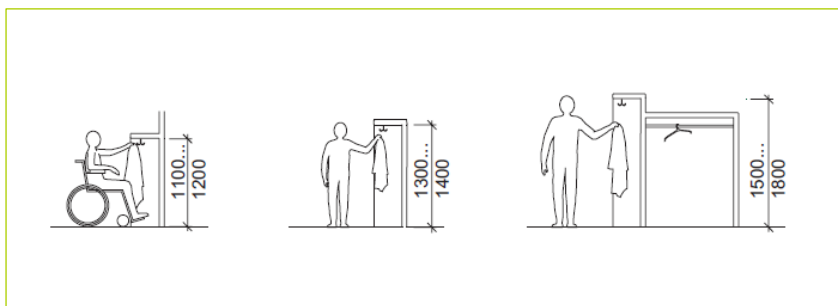
Tasoerot tulee olla hyvin havainnoitu kulkureitillä. Keinoja, joilla voidaan tehostaa tasoeron havainnointia, ovat tasoerosta varoittava merkki lattiapinnassa

(1200 mm ennen tasoeroa), materiaali- ja kontrastierojen käyttö sekä oikeat valaistusolosuhteet. Luiskan ja portaiden käytettävyyttä voidaan parantaa moleminpuolisilla käsijohteilla ja kaiteilla, käyttämällä kontrastieroja eri pintojen välillä, lisäämällä liukuesteitä, välttämällä avoaskelmia ja kattamalla kulkureitti ulkoiloissa. Sisätilaan tarkoitetun portaan suositeltava portaon nousu on 120...150mm ja etenemä 300...330mm. [9, s. 5.] Oikea nousun ja etenemän suhde voidaan arvioida kaavalla 2 nousua+1 etenemä \approx 630mm. [7, s. 5.]

Kuva 6. Kulkuväylien mitoitusperiaatteita. [9, s. 2]

Kulkuväylien yhteyteen sijoitetut kalusteet ja varusteet mitoitetaan soveltuvaksi kaikille käyttäjille. Mitoituksessa tulee huomioida, että esim. pyörätuolin käyttäjät pystyvät käyttämään toimintoja. Kalusteet ja varusteet erotetaan tarvittaessa ympäristöstä kontrastitehostein ja näiden toimintojen käyttö on oltava turvallista sekä helppoa jokaiselle käyttäjälle.

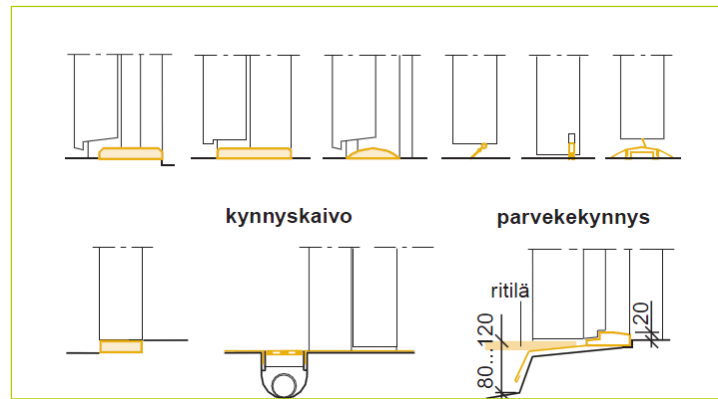

Kuva 7. Vaatteiden säilytyksen korkeusmitoituksia erilaiset käyttäjät huomioiden. [9, s. 23]

3.6 Ovet ja oviaukot

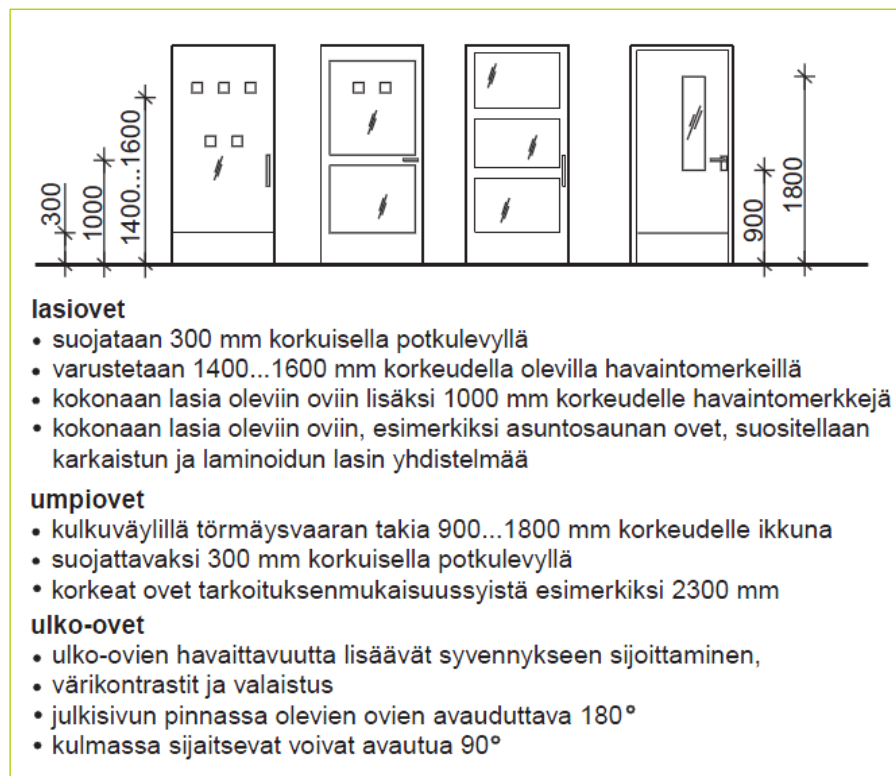
Ovet suunnitellaan soveltuvaksi liikkumisesteisille ja toteutetaan käytössä tarvittavin apuvälinein. Ovet tulisi tehdä kynnyksettömiksi ja välttämättömät kynnykset mahdollisimman mataliksi. *”Rakennuksen ovien ja porttien tulee olla helposti avattavissa. Ne on varustettava tarkoituksenmukaisin turvavarustein.”* [7, s. 11.] Automaattiovia käytettäessä oven avautuminen ei saa aiheuttaa törmäysvaaraa. Pyöröovien käyttö on liikkumisesteiselle vaikeaa, siksi pyöröovi tarvitsee rinnalleen kääntöoven. Uloskäytävän ja hygieniatilan oven tulee avautua pois päin tilasta. Lisäksi oven avaamiseen tarvittava voima ei saa ylittää kymmentä Newtonia (=1kg). [9, s. 7-8.]

Oviaukon tulee olla riittävän väljä ja kynnyksetön esim. pyörätuolilla liikkumiseen. Muissa kuin asuinrakennuksissa on kulkuaukon vapaan leveyden oltava vähintään 850mm sisäänkäyntien, kulkuväylien ja liikkumisesteisille tarkoitettujen hygieniatilojen ovissa. Kynnyksen korkeus ei saa ylittää 20 mm:ä. [6, s. 5.] Asuinrakennuksissa vaadittava oviaukon vapaa vähimmäisleveys on 800mm [8, s. 6].

Kuva 8. Erilaisia kynnystyyppjä sekä ratkaisuja kynnysettömyyteen.
[9, s. 8]

Ovien parempaan havaittavuuteen ympäristöstä käytetään apuna väri- ja materiaalikontrastia sekä kohdevalaistusta. Näköaistihavainnoinnin lisäksi voidaan käyttää apuna kuulohavainnointiin perustuvia menetelmiä, esim. erilaiset merkinantolaitteet. Lasiovien pintojen havainnointia parannetaan lasipuitteella, havaintotarroilla, painetuilla tai etsatuilla merkeillä ja potkulevyllä. [9, s. 7-8.]

Kuva 9. Eri ovityyppien havainnointikeinoja. [9, s. 7]

3.7 Lattia-, seinä- ja kattopinnat sekä valaistus

Rakennuksen sisäpinnoissa tulee ulkonäön lisäksi kiinnittää huomiota kestävyys-
teen, puhdistettavuuteen, akustisiin ominaisuuksiin ja mahdollisimman vähä-
päästöisen tuotteen valintaan. Valinnassa tulisi välttää materiaaleja, jotka voivat
aiheuttaa allergiaa mm. liima-aineet, pölyä keräävät pinnat, tekstiilit ja kasvien
käyttö. [9, s. 19.]

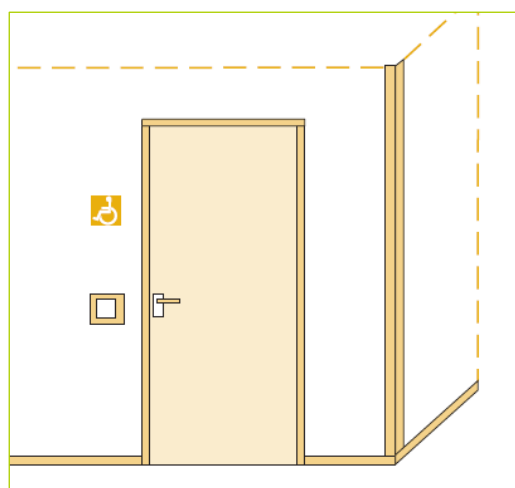
Käytettävien tilojen lattiapintojen tulee täyttää turvallisuuden vaatimukset. *”Lat-
tiapinnan tulee olla riittävän tasainen ja valmistettu tilan käyttötarkoitukseen so-
veltuvasta materiaalista niin, että liukastumis- tai kompastumisriski on pieni.”* [7,
s. 11.] Tämä tarkoittaa että kaikkiin lattioihin valitaan pinta, joka on märkänäkin
luistamaton, mutta on helposti puhdistettavissa. Pyörätuolin käyttäjälle vaati-
muksena on riittävän kova ja tasainen lattia. Materiaalien valintaa, joiden kitka-
ominaisuudet ovat erilaiset, tulisi välttää rajapinnoissa. Tämä voi aiheuttaa
kompastumisen ja liukastumisen vaaran astuttaessa toiselle pitävyydessään
eroavalle materiaalille. [9, s. 19.]

On tärkeää, että lattiamateriaali ei ole kiiltävä eikä heijasta voimakkaasti valoa,
koska se voi vaikeuttaa huomattavasti näkövammaisen ihmisen liikkumista. Lat-
tiapintaan voi tarvittaessa käyttää kuviointia selventämään oikea kulkusuunta.
Kuitenkin liian voimakaskuvioiset lattiapäällysteet voivat hankaloittaa näkö-
vammaisen ihmisen ympäristön havainnointia. [9, s. 19.]

Liikkumisesteisille sopivimpia lattiamateriaaleja ovat esimerkiksi pbc-
muovimatot, puulattiat, korkkilattiat ja luistamattomat laatta- ja kivilattiat. Märkä-
tiloissa lattiat toteutetaan mahdollisimman tasaisiksi ottaen kuitenkin huomioon
vähimmäiskallistukset veden poisjohtamiseksi lattiakaivoon (lattian vähimmäis-
kaltevuus on 1:100, lattiakaivon ympärillä 1:50). Luiska ei ole soveltuva märkäti-
laan, lisäksi nastapintaisia keraamisia laattoja tulee välttää. [9, s. 19.]

Parhaiten seinä - ja kattomateriaaleiksi sopivat mattapinnat, jotka eivät kerää
pölyä eivätkä kiillä tai heijasta valoa. Erityisesti näkövammaisille kiiltävät ja hei-
jastavat pinnat ovat ongelmallisia. Lasipintojen tulee erottua riittävästi ympäris-
töstä törmäysvaaraan estämiseksi. Peiliseiniä tulee käyttää harkiten ja ne tulee

sijoittaa huolellisesti ympäristöön nähden kulkuväylien selkeyden turvaamiseksi. Seinäpintojen, ovien sekä muiden rakennusosien (esim. painikkeet, kalusteet, opasteet) havaittavuutta voidaan parantaa kontrastitehostein. Pintamateriaalien akustiikkaan tulee kiinnittää huomiota, jotta tilojen kuunteluolosuhteet voidaan varmistaa kaikille soveltuviksi estäen ympäristön ajoittaisen kovemmankin melun olemasta häiritsevä tekijä. [9, s. 19.]

Kuva 10. Esimerkki kontrastierojen käytöstä rajapinnoilla. [9, s. 19]

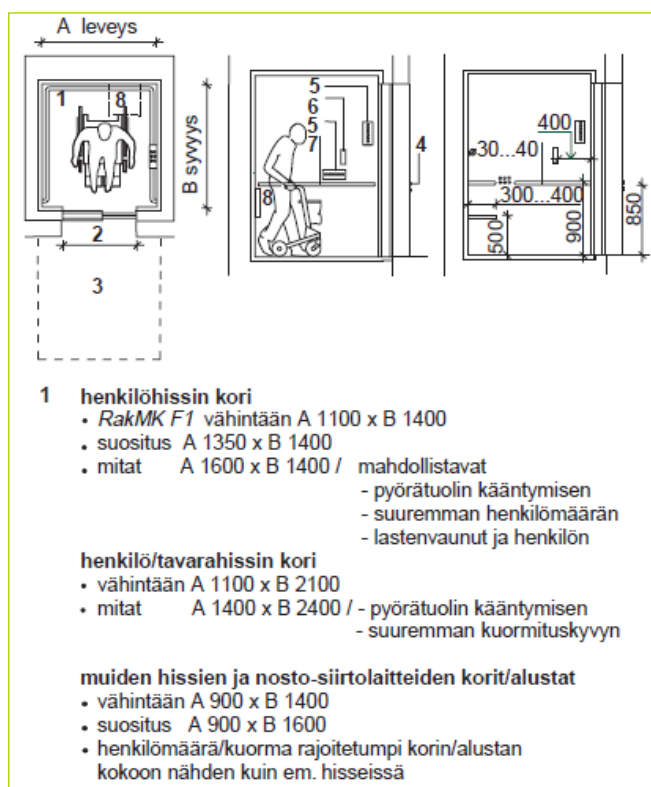
"Rakennuksen ja sen ympäristön tulee olla valaistusolosuhteiltaan siten järjestetty, että valaistus on riittävä ja rakennuksen käyttö sekä huolto on turvallista." [7, s. 9]. Kohdevalaistuksella voidaan vaikuttaa eri pintojen ja korkeuserojen havainnollistamiseen sekä kontrastierojen korostamiseen. Valaistusvoimakkuus tulee olla huolellisesti säädetty häikäisemisen estämiseksi, myös liian suuria valaistuseroja eri tilojen välillä tulee välttää. Valaistuksessa tulee myös ottaa huomioon eri rakennusosien pintaominaisuudet ja valon heijastuvuus pinnoista. [9, s. 23.]

Useimmille heikkonäköisille soveltuu riittävä ja häikäisemätön yleisvalaistus, jolloin valaistusvoimakkuus on 400 - 600 lx. Valon täytyy jakautua tasaisesti ja valaisimet on häikäisysuojatut. Eri rakennusosien pintamateriaaleille on määritetty suositukset, kuinka paljon ne heijastavat takaisin valoa. [9, s. 23.]

3.8 Hissi

Kun rakennus sisältää monia kerroksia, joihin rakennuksen käyttäjällä on toiminnallinen tarve päästä, täytyy silloin rakennukseen rakentaa kerrostasojen välille liikkumisesteiselle soveltuva hissi. Pyörätuolin käyttäjälle soveltuvaksi hissi-korin tulee olla sisämitoiltaan vähintään 1100 mm leveä ja 1400 mm syvä. Oven vähimmäisleveyden suositus on 900 millimetriä. [6, s. 6.]

Hissin käytettävyyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Käsijohteet, valaistus ja opastus sekä muut tarvittavat apuvälineet tulee olla tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja mitoitettu. Hätäpainikkeet ja muut kulunvalvontalaitteet tulee soveltaa liikkumisesteisen ja vammaisen käyttöön. Hälytysjärjestelmässä tulee olla puheyhteys palvelukeskukseen, kommunikoinnin tulee toimia myös visuaalisesti esim. erilaisin valomerkein. [9, s. 6.] Tarkasteltavissa palvelukodeissa ei ole hissejä.

Kuva 11. Hissikorin mitoituserusteita. [9, s. 6]

Vapaan tila hissien edessä pysähdystasolla on oltava vähintään 1500 mm x 1500 mm, jolloin pyörätuolilla on tilaa kääntyä. Jos tila avautuu tasoeron eteen, täytyy

hissin edessä olla vapaata tilaa vähintään 2000 mm. Standardin mukainen vapaa tila on 1,5xhissikorin syvyys ja hissien ollessa vastakkain 2xhissikorin syvyys (tungostilanteen mitoitus). Hissin painikkeiden tulee olla mitoitettu oikealle korkeudelle ja olla selvästi erottuvia taustastaan ollen lisäksi koholla taustasta. [9, s. 6.]

3.9 Opasteet, pienvarusteet

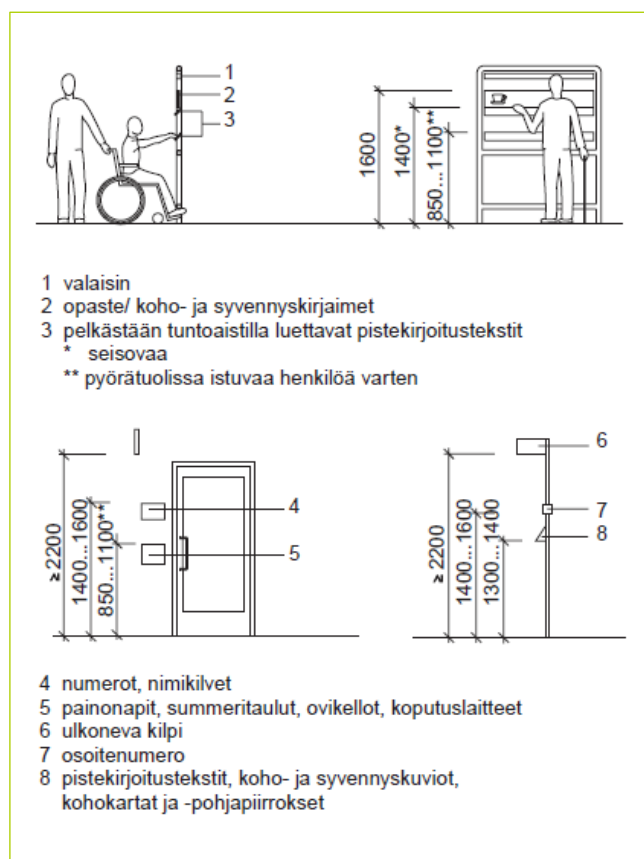
Rakennus tulee varustaa käyttäjäkunnan tarpeiden mukaisesti riittävillä opasteilla. Erityisen tärkeää opasteiden selkeys on heikkonäköisille ja vammaisille. Opasteet täytyy sijoittaa sopivaan paikkaan riittävän lähelle, että huononäköisenkin saa opasteista selvän, opasteiden tulee erottua selkeästi ympäristöstään. Opasteet asennetaan sopivalle korkeudelle käyttäjäkunta huomioiden ja niiden pinta ei saa häikäistä valoa. Opasteen teksti on fontiltaan selkeää ja on selkokielellä kirjoitettua. Näkövammaisten suunnistautumista varten tulee kulkuväylille sijoittaa kohokuvioita (koho- ja syvennyskuviot) opasteet sekä pistekirjoitustekstit). Opasteet tulee sijoittaa siten, että ne ovat tunnusteluetaisyysdellä ja vinossa asennossa. [9, s. 20.]

Tässä yhteydessä pienvarusteilla tarkoitetaan painikkeita, hanoja, vipuja, kytkimiä sekä säätimiä. Varusteiden sijoituksessa tulee ottaa huomioon ainakin seuraavat seikat

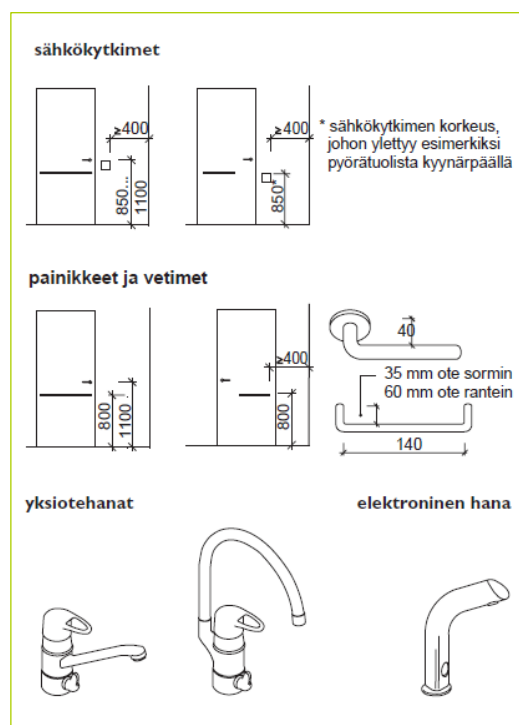
- välineitä yltää käyttämään vähintään kurkottamalla sekä niiden käyttö on kevyttä ja helppoa
- ovat vähintään 700mm:n etäisyydellä alas johtavasta portaasta tai luiskasta
- välineitä voidaan käyttää yhden käden otteella
- eivät sisällä allergiaa aiheuttavia ainesosia.

[9, s. 22.]

Välineiden tulee hahmottua hyvin ympäristöstään. Hälytyspainikkeen tulee poiketa väriykseltään ja muodoiltaan muista painikkeista ja sen käyttötarkoitus ilmaistaan selkeästi. Sähkökytkimistä suuripinta-alaiset keinukytkimet ovat parhaiten soveltuvia heikkokätisille henkilöille. [9, s. 22.]

Kuva 12. Opasteiden sijoituspaikkoja. [9, s. 21]

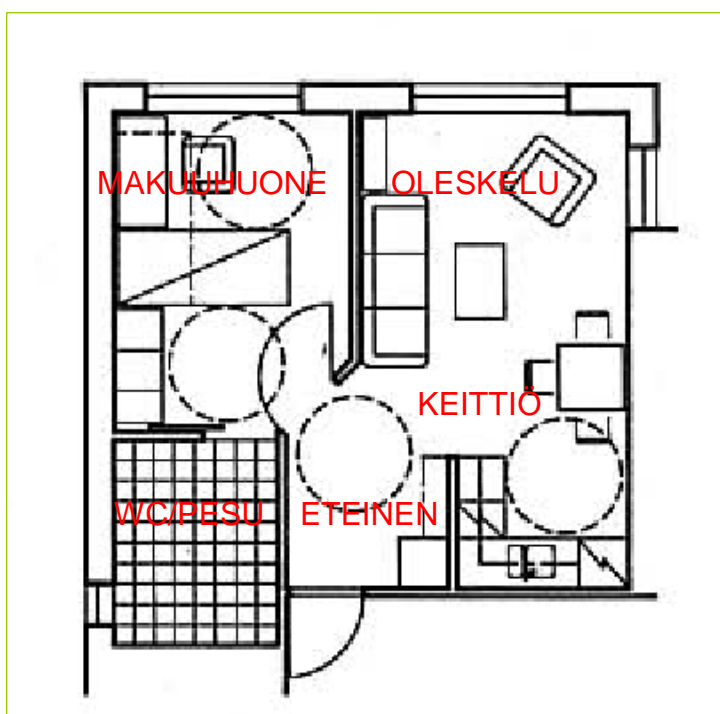

Kuva 13. Painikkeita, vetimiä, hanoja ja säätimiä sekä niiden mitoituksia [9, s. 22]

3.10 Asuinhuoneiston suunnittelu

Palveluasunnon pohjaratkaisun tulee olla kaikin puolin soveltuva asukkaan käyttöön. Huonetilojen on oltava riittävän tilavia ja pohjaratkaisu toteutetaan selkeäksi, joustavaksi ja muunneltavaksi. Tilojen toteutus riittävän väljänä mahdollistaa liikkumisesteisellekin soveltuvat tilat. Suunniteltaessa asuntoa kehitysvammaiselle, tulisi tällöin noudattaa Kehitysvammaliiton neuvottelukunnan suosituksia eri asuntotyyppien vähimmäishuoneistoaloista.

Asunto sisältää oman eteisen, keittiön/keittonurkkauksen (ei ryhmäkotiasunnoissa), makuutilan, oleskelutilan, kylpyhuoneen sekä oman ulkotilan. Tilat mitoitetaan oikean kokoisiksi käytön tarpeet sekä tarvittavien apuvälineiden tilavaraukset huomioiden. [2, s. 5.] WC -/pesutila voidaan sijoittaa huoneistossa makuutilan yhteyteen, jolloin käynti vuoteesta tilaan helpottuu.

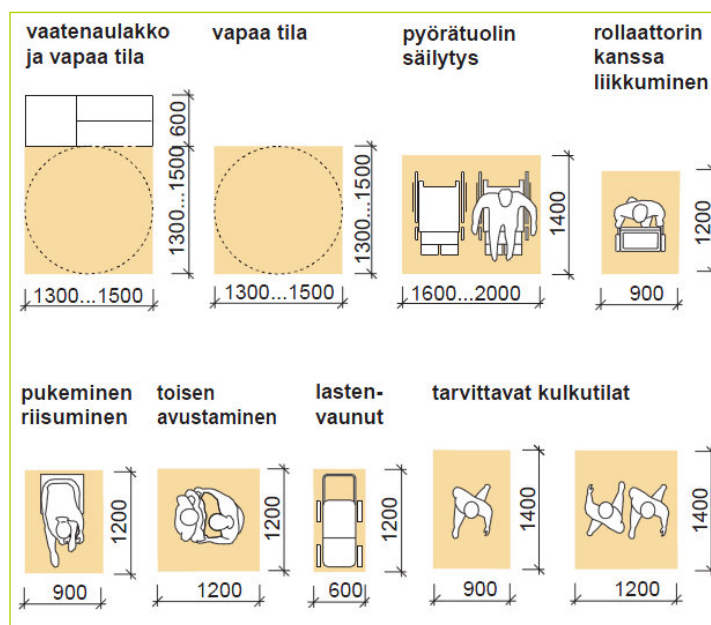

Kuva 14. Esimerkki asumispalveluun tarkoitetun asunnon pohjaratkaisusta, joka on pinta-alaltaan 38m². [12, s. 5]

3.10.1 Eteistila

Sisäänkäynnin yhteydessä olevat kalusteet tulisi sijoittaa siten, että kalusteiden eteen jää vapaata tilaa vähintään 1500 mm x 1300...1700 mm pukeutumista, riisuutumista sekä toisen henkilön avustamista varten. Tilavarauksessa huomioidaan mahdollisesti myös pyörätuolin ja esimerkiksi ulkona käytettävän rollaattorin säilytys. [9, s. 14.]

Eteiseen varataan tilaa tuolille tai jakkaralle helpottamaan pukeutumista ja riisuutumista. Sisääntulon tulee olla riittävän väljä pyörätuolilla liikkujalle. [9, s. 14.] Eteistilan väljyys helpottaa myös muidenkin kuin liikkumisesteisen toimimista.

Kuva 15. Eri tapausten tilavarauksia. [9, s. 14]

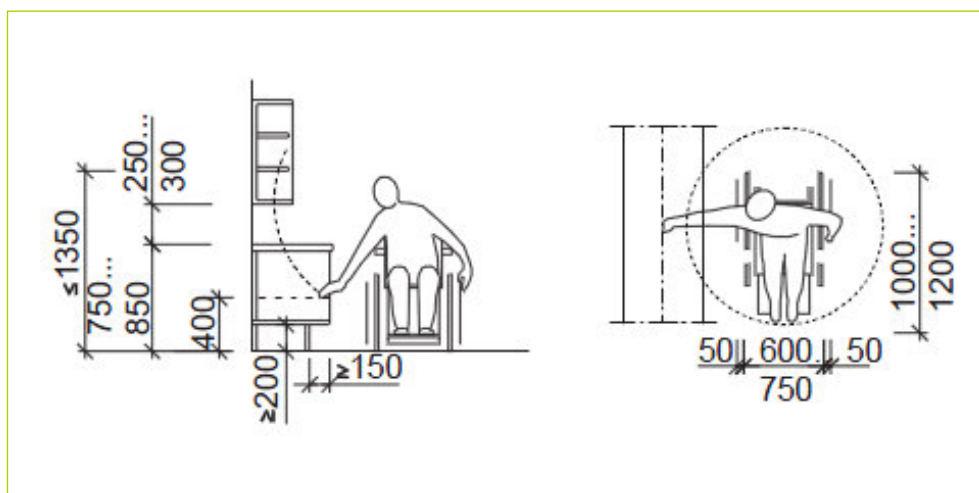
3.10.2 Oleskelu-, ruokailu- ja keittiötila

Oleskelutila mitoitetaan siten, että tilojen käyttötapojen muutokset ja erilaiset kalustamisvaihtoehdot ovat mahdollisia. Keittiötila ja oleskelutila yhdistettynä tuopakeittiöksi on väljyydeltään ja muunneltavuudeltaan toimiva ratkaisu. Ruokailutila mitoitetaan siten, että vapaa tila pöydän ympärillä on riittävä pöydän sujuvaan käyttöön. Pyörätuolilla liikkumista varten tulee pöydän sivulla olla tilaa sy-

vyydeltään 1300...1500mm ja ruokailupaikka leveydeltään 800...1100mm. [9, s. 14.] Keittiön varusteet ja koko suunnitellaan käyttäjän tarpeiden mukaan. Liikkumis- ja toimintaesteiselle tarkoitetussa keittiössä tulee huomioida kalusteiden oikeat mitoitus, mm. työskentely pyörätuolista käsin. Keittiön kalusteiden mitoituksessa pyörätuolin käyttäjälle tulee huomioida ainakin

- kalusteiden oikea korkeus ja säädettävyys
- jalkatila tiskipöydän alapuolella
- uuni, astianpesukone ja jääkaappi sijoitettuna riittävän korkealle suhteessa lattiapintaan
- alalaatikot ovat siirrettäviä, jolloin saadaan tarvittaessa lisäjalkatilaa
- tarvittavat tukitangot
- kalusteet ovat sokkelittomia tai sokkeli on vähintään 200mm korkea ja 150mm syvä.

[9, s. 15.]

Kuva 16. Keittiön kalusteiden mitoituksia pyörätuolin käyttäjälle. [9, s. 15]

3.10.3 Makuuhuone tai -tila

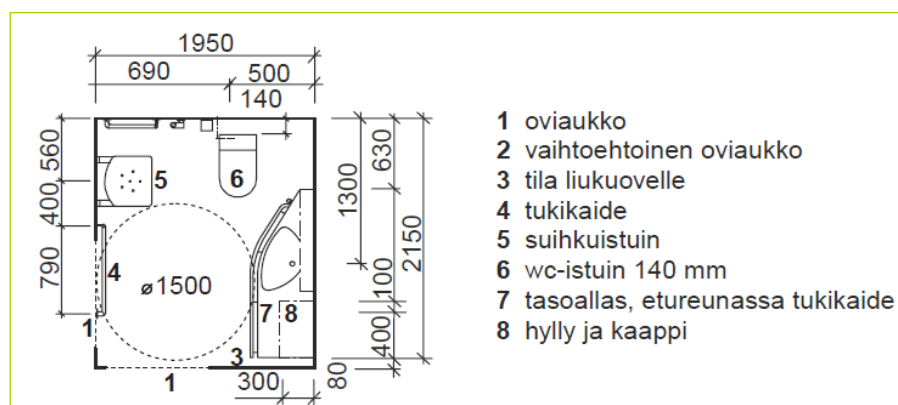
Makuuhuone tulee mitoittaa tilan käyttötarpeet huomioiden. Sängyn ympärille tulee varata riittävästi tilaa avustajan työskentelylle ja apuvälineille. Vapaan tilan sängyn vieressä tulisi olla vähintään 1200 mm pyörätuolikäytössä [9, s. 15].

Sänky sijoitetaan yleensä paikkaan, josta on näköyhteys asunnon muihin tiloihin sekä ulos. Kaapit tulisi sijoittaa 400mm irti nurkasta paremman ulottuvuuden aikaansaamiseksi pyörätuolin käyttäjälle. Kaapit ovat sokkelittomia tai sokkeli on vähintään 200mm korkea ja 150mm syvä. [9, s. 15.]

3.10.4 WC- ja peseytymistila

WC- ja peseytymistila sijoitetaan asunnossa tarkoituksenmukaiseen paikkaan. WC- ja pesutilan oven tulee avautua tilasta poispäin [9, s. 9]. Liukuoviratkaisulla voidaan helpottaa tilaan sisääntuloa. Tila tehdään riittävän kokoiseksi siten, että tilassa pystyy liikkumaan pyörätuolilla ja, että avustajalla on riittävästi tilaa työskentelyyn. Vähintään toiselle puolelle WC-istuinta järjestetään 800mm vapaata tilaa, jolloin pyörätuolilla voidaan päästä istuimen rinnalle. [9, s. 8-9.] WC-istuimen taakse voidaan järjestää tilaa esim. 300mm, jolloin avustaja mahtuu avustamaan istuimelle siirtymistä sen takaa käsin.

Tilaan on sijoitettava tarvittavat tukikaiteet liikkumisesteisen tilassa liikkumisen helpottamiseksi. Lisäksi WC-istuimen sivulla/sivuilla on käsituet. Tarvittaessa tilaan järjestetään muita apuvälineitä mm. suihkupankki, käsisuihku sijoitettuna WC-istuimen viereen, WC-istuimen automaattinen pesu - ja kuivausyksikkö ja automatiikkatoiminnot. Rakenteet tulee suunnitella sellaisiksi, että niihin voidaan tehdä tukikaiteiden ja muiden välineiden turvallisia kiinnityksiä. [9, s. 9.]

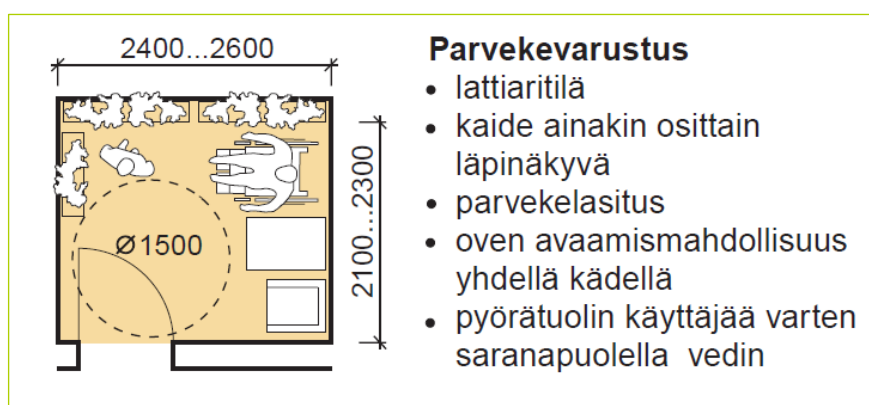

Kuva 17. Liikkumisesteiselle soveltuva WC -/pesutila. [9, s. 9]

3.10.5 Ulkotila

Ulkotila suunnitellaan sijainniltaan asunnossa luontevaan paikkaan ja toiminnallisuudeltaan tarkoituksenmukaiseksi. Liikkumisesteisen ulkotila tulee olla riittävän tilava, jotta tilassa voi kääntyä pyörätuolilla ja että se on kalustettavissa. Ulkotilan vähimmäispinta-alaksi suositellaan olevan vähintään 6...8 m². Ulkotilas-
sa tulee olla riittävä tuulensuoja ja yksityisyys. Ulkotilan pinnan tulee olla kova, luistamaton ja tasainen. Esimerkiksi betoni, kivituhka tai eräät laattatyypit soveltuvat tarkoitukseen. Laattoja käytettäessä saumojen leveys ei saa ylittää viittä millimetriä. [9, s. 17.]

Kosteusteknisistä syistä ulkotilan lattiataso tehdään 80-120mm kynnyksen yläpintaa alemmaksi kuin asunnon lattia. Jotta uloskäynti saadaan esteettömäksi, asennetaan tasoeroon ritilä (ks. Kuva 16.), ritilän on oltava irrotettava puhdistamisen helpottamiseksi. Kun asunnon ulkotila on esim. parveke, tarvitaan ulkotilaan liikkumisesteiselle soveltuvat kaiteet. Kaiteet varustetaan tarvittavin käsi-
johtein. Kaiteessa voi olla mahdollinen suojarakenne. (esim. pystypinna-, verko- tai lasirakenne). [9, s. 17.]

Kuva 18. Esimerkki liikkumisesteiselle soveltuvasta ulkotilasta. [9, s. 17]

3.11 Yhteiset tilat

Palvelutalon tulisi tarjota käyttäjille riittävästi yhteisiä tiloja ja ne tulisi sijoittaa rakennuksessa tarkoituksenmukaisesti asuntoihin nähden. Tilat sijoitetaan rakennuksessa siten, että jokaisen asukkaan on helppoa suunnistautua yhteisiin tiloihin.

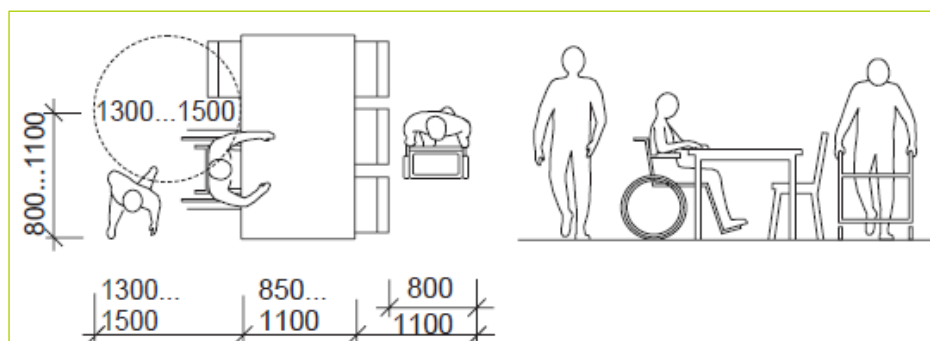
Yhteisiä tiloja ovat mm. käytävä- ja oleskelutilat, keittiö - ja ruokailutila, yhteiset hygieniatilat, vaatehuoltotilat sekä muut mahdolliset vapaa-ajan toimintaan tarkoitettut tilat. Tarkastelun kohteena ovat yhteiset tilat, joita tutkittavat palvelukodit sisältävät.

3.11.1 Käytävä- ja oleskelutilat, yhteinen keittiö- ja ruokailutila

Rakennuksen käytävätilat toimivat rakennuksen eri toimintakokonaisuuksien yhdistävänä tekijänä. Tämän vuoksi käytävät suunnitellaan selkeiksi ja johdonmukaisiksi, jolloin rakennuksen käyttäjillä on luontevaa ja helppoa liikkua rakennuksessa. Käytävät tulee suunnitella ottaen huomioon rakennuksen käyttäjät. Huomioonotettavia seikkoja ovat mm. käsijohteet, tarvittavat kontrastitehosteet, tarvittava opastus käytävillä, käytävän riittävä väljyys, valaistuksen riittävyys ja akustiset ominaisuudet.

Oleskelutilan -/tilojen koko mitoitetaan käyttäjäkunnan tarpeiden mukaan. Tilojen kokovaraus voi vaihdella hyvin suuresti eri palvelukotien välillä ja oikein mitoitettut tilat vaativat yhteistyötä suunnittelijan ja tilaajan välillä. Oleskelutiloja tulee olla rakennuksessa riittävästi viihtyvyyden parantamiseksi. Oleskelutilat sijoitetaan keskeisiin paikkoihin, joihin asukkailla on helppo suunnistautua niihin mm. omasta asunnosta käsin. Palvelukodissa oleskelutila tehdään soveltuvaksi liikkumisesteiselle ja pyörätuolilla tilaan tulemisen on oltava vaivatonta. Oleskelutila voi toimia usein kokoontumistilana, jolloin se tulee mitoittaa kooltaan riittävän suureksi. Esimerkiksi yhteinen tupakeittiöratkaisu voi mahdollisesti soveltua rakennuksen kokoontumistilaksi.

Yhteinen keittiö tulee mitoittaa sen käyttötarkoituksen ja käyttäjämäärän mukaan ja se sijoitetaan keskeiseen paikkaan rakennuksessa. Keittiö varustetaan tarvittavin varustein ja toteutetaan soveltuvaksi myös pyörätuolin käyttäjälle. Keittiötilojen suunnittelussa tulisi tehdä yhteistyötä suunnittelijan ja tilaajan välillä oikein mitoitettun tilan saamiseksi. Ruokailutilan kokoa mitoittaessa otetaan huomioon pyörätuolin käytön vaatima tilavaraus.

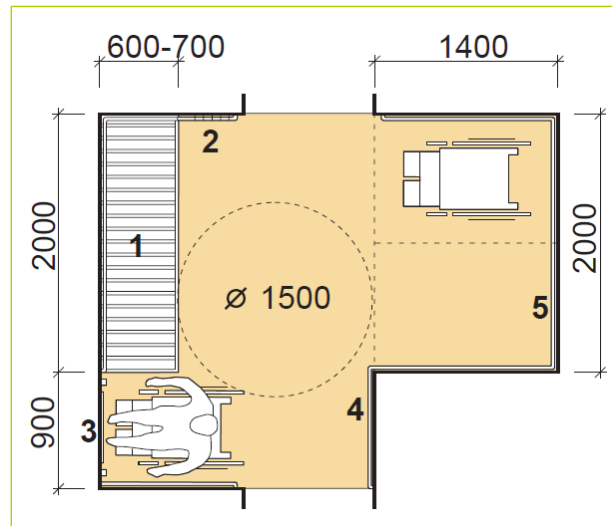
Kuva 19. Pöydän ympäristön tilavaraus liikkumisesteiselle. [9, s. 14]

3.11.2 Hygieniatilat sekä kodinhoito- ja varastotilat

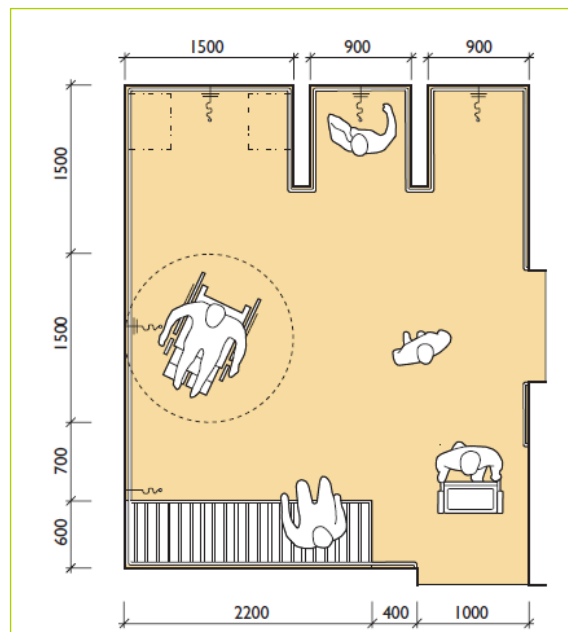
Hygieniatiloilla tarkoitetaan pukuhuone- ja pesutiloja sekä saunatiloja. Kaikki tilat suunnitellaan soveltuvaksi liikkumisesteiselle ja mitoitetaan oikean kokoisiksi käyttäjämäärän ja käyttötarpeen mukaan. Pukutilassa on tilaa liikkua pyörätuolin kanssa ja siinä on tilavaraus apuvälineille. Pukutilan välittömään läheisyyteen on sijoitettava WC-tila. Pukutila sijoitetaan yhteisen kulkuväylän yhteyteen, jolloin myös toista sukupuolta oleva avustaja voi tulla tilaan. [9, s. 10.]

Liikkumisesteiselle soveltuva pesutila on mitoitettava riittävän väljäksi ja se on varustettava tarvittavilla tukikaiteilla, suihkuistuinilla, termostaattisekoittimilla ja käsisuihkuilla. Tilamitoituksessa on huomioitava myös avustajan tarvitsema työskentelytila. Lattiamateriaalin on oltava märkänäkin pitävä eikä pinta saa aiheuttaa häiritsevää häikäisyä. Liikkumisesteisen suihkupaikan leveys on vähintään 1500mm leveä, mikä huomioi avustajalle varattavan tilan. [9, s. 10.]

Kodinhoitotila varustetaan ja mitoitetaan käyttötarpeen ja käyttäjämäärän mukaan. Kodinhoitotilassa on oltava riittävä laitteisto pyykin pesemiseen ja kuivaamiseen sekä riittävän kokoinen kuivaushuone. Kodinhoitotilaa ei tulisi sijoittaa samaan yhteyteen hygieniatilojen kanssa, koska tämä estää tilojen yhtäaikaista käyttöä. palvelukoti on varustettava riittävän suurella lämpimällä varastotilalla, jossa voidaan säilyttää yhteisiä sekä mahdollisesti asukkaiden tavaroita, tilat mitoitetaan käyttötarpeen mukaan. Lisäksi esim. ulkovarastotila on suositeltavaa. [17, s. 54.]

Kuva 20. Liikkumisesteiselle soveltuva pukuhuone. [9, s. 10]

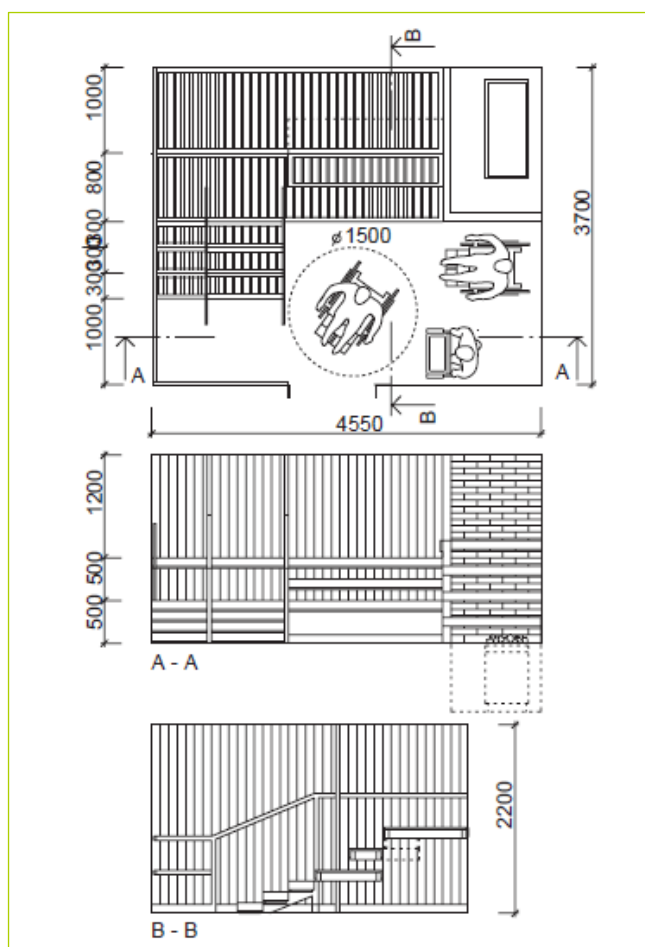
Kuva 21. Esimerkki suurikokoisesta pesutilasta, joka soveltuu liikkumisesteiselle ja monen henkilön yhtäaikaiseen käyttöön. [9, s. 10]

Saunatila toteutetaan soveltuvaksi liikkumisesteisen käyttöön. Liikkumisestettä saunaa suunniteltaessa tulee kiinnittää erityishuomiota

- saunan turvallisuuteen
- saunan lauteiden käytännöllisyyteen liikkumisesteisille
- riittävään löylyn saamiseen myös pyörätuolissa istujalle

[9, s. 10].

Saunan turvallisuuteen vaikutetaan kiukaan suojarakentein, havaintomerkein lasipinnoissa, suojakaitein ja tarvittaessa hälytysjärjestelmällä. Lauteet toteutetaan siten, että lauteille voidaan päästä nostoalustaa käyttämällä. Löylyn vaikutus alemmaksi saadaan upottamalla kiuas kiukaan yläpään ollessa lattian tasossa ja järjestämällä saunan korvausilmaventtiili kiukaan yläpuolella ja poistoilmaventtiili lattiatasoon vastapäätä kiuasta. [9, s. 10.]

Kuva 22. Esimerkki liikuntaesteiselle soveltuvasta saunasta, jossa on tilaa useammalle liikkumisesteiselle henkilölle lattiantasolla. [9, s. 11]

3.11.3 Ulkotilat

Yhteiset ulkotilat toteutetaan esteettömiksi ja riittävän suojaisiksi sekä helposti valvottaviksi. Piha-alueesta tehdään kokonaisuus, johon voidaan sijoittaa erilaisia aktiviteettimahdollisuuksia esim. grillikatos, pihan leikkivälineet, tomutusteline, penkit oleskelua varten tai yhteinen ruokailukatos. [17, s. 54-55.]

Pihan tulee sisältää välttämättömät asiat kuten autopaikat, roskahuollon ja ulkovaikineet. Kulkuväylät on tehtävä selkeiksi ja riittävän väljiksi. Rakennuspaikan mahdollisuudet huomioiden, suuret pihatilat edistävät virkistäytymismahdollisuuksia ja yleistä viihtyisyyttä. [17, s. 54-55.]

3.12 Henkilökunnan tilat

Henkilökunnan omat tilat mahdollistavat taukojen pitämisen, vaatteiden vaihdon, peseytymisen, WC:ssä käynnin, ruokailun, sekä muut palvelukotiyksikön toimintaan liittyvät työt. Henkilökunnan tiloja ovat mm. työ-, toimisto- ja sosiaali-tilat. [17, s. 57-58.] Henkilöstötilat tulee sijoittaa siten, että niihin pääsee helposti rakennuksen muista tiloista. Kulkuyhteys puku- ja pesutilojen ja työtilojen välille on pyrittävä järjestämään rakennuksessa sisäisesti ilman sisäänkäyntiä ulkokautta. [13, s. 2.]

Naisille ja miehille on järjestettävä tarvittaessa omat sosiaali-tilat [13, s. 2]. Sosiaali-tilojen mitoitus voi olla haasteellista, koska naisten ja miesten osuus henkilökunnassa voi vaihdella. Tästä syystä tilojen tulee olla riittävän joustavia käyttäjämäärän vaihdellessa. Sosiaali-tilat käsittävät pukeutumistilan sekä WC- ja pesutilan. Suositeltavaa on, että WC- ja pesutila ovat erillisiä, jolloin WC:tä ja suihkua voidaan käyttää samanaikaisesti. Työntekijälle on järjestettävä oma pukukaappi vaatteiden säilytykseen, myös vaatteiden kuivatusmahdollisuus on huomioitava. [17, s. 57.] Pukutilat on sijoitettava välittömään yhteyteen pesutilojen kanssa [13, s. 2].

Palvelukodin tulee sisältää riittävän kokoinen toimistotila, jossa on tilaa työhön liittyviin toimintoihin ja joka sisältää tarvittavat varusteet ja säilytystilat. Vastaava ohjaava tarvitsee lisäksi oman työtilan, joka on riittävän rauhallisessa sijainnissa tehokkaan työskentelyn mahdollistamiseksi. Palvelukodissa tulee olla henkilökunnalle tila, joka mahdollistaa taukojen ja neuvottelujen pitämisen sekä tila, jossa varastoida ja jakaa asukkaiden lääkkeitä. [17, s. 58.]

4 Palvelukotien toiminnallisuuden tutkiminen

Palvelukoti Mäkitupa on lähellä Outokummun keskustaa sijaitseva vuonna 1995 käyttöön otettu asumispalveluja tarjoava palvelukoti. Palvelukodissa on 11 asukasta ja yhdeksän vakituista työntekijää. Nykyiset asukkaat ovat asuneet Mäkituvalla sen käyttöönotosta lähtien, joten asukaskunnassa ei ole ollut vaihtelua palvelukodin toiminnan aikana. Aukkaissa on henkilöitä, jotka ovat vaikeasti liikkuvia ja käyttävät pyörätuoleja sekä henkilöitä, jotka eivät tarvitse apuvälineitä liikkumiseen. Palvelukodissa on viisi ryhmäkotiasuntoa, yksi yksiö sekä kaksi kaksiota, jokainen asunto on varustettu WC- /pesutilalla. Yksiossã sekä kaksiossã on lisäksi oma keittiövarustus. Rakennus on yhdessä kerroksessa. Ryhmäkotiasunnot on sijoitettu lähelle yhteistä tupakeittiötä. Rakennuksessa on yhteistiloina tupakeittiö, oleskeluauula, ulkotila, saunatilat sekä pyykinhuolto- ja kodinhoitotilat.

Kuva 23. Palvelukoti Mäkitupa.

Palvelukoti Sirkkalanhelmi on lähellä Joensuun keskustaa Sirkkalan kaupunginosassa sijaitseva vuonna 2006 käyttöön otettu asumispalveluja tarjoava palvelukoti. Palvelukodissa on 13 vakituista asukasta ja yhdeksän vakituista työntekijää sekä asumisavustaja. Palvelukodin asukkaat eivät ole vaihtuneet toiminnan

aikana. Asukkaat ovat pääsääntöisesti henkilöitä, jotka ovat hyvin liikkuvia. Palvelukodissa on kuusi ryhmäkotiasuntoa sekä kuusi yksiötä ja yksi kaksio. Yksiöt sisältävät lisäksi oman keittiön. Jokaisessa asunnossa on oma WC- /pesutila. Rakennus on yksikerroksinen. Ryhmäkotiasuntojen sijainti on lähellä yhteistä tupakeittiötä. Rakennuksessa on yhteistiloina tupakeittiö, käytävän oleskelutilat, ulkotila, saunatilat sekä pyykinhuolto- ja kodinhoitotilat.

Kuva 24. Palvelukoti Sirkkalanhelmi.

Palvelukotien toiminnallisuutta tutkittiin suorittamalla palvelukotien henkilökunnalle kysely, haastattelemalla palvelukotien vastaavia, tarkastelemalla rakennusten pohjapiirustuksia ja tehden havainnoiteja sekä ottamalla valokuvia kohteista. Kohteissa ei tehty tarkemmittauksia tiloista ja oletettiin, että pohjapiirustuksissa esitetyt mittatiedot ovat todenmukaisia. Tutkimisen eri osa-alueista saatuja tuloksia verrattiin rakentamislainsäädännön määräyksiin, Kehitysvammaliiton neuvottelukunnan asettamiin laatusuosituksiin ja hyvän rakentamistavan mukaisiin ratkaisuihin.

Kyselyt suoritettiin henkilöille, joiden työnkuvaan kuuluu ohjata palvelukodin asukkaiden päivittäistä toimimista. Jokaisella asukkaalla on oma ohjaajansa sekä varaohjaajansa. Kummankin palvelukodin henkilökunta on koulutettua sekä ammattitaitoista ja he omaavat kokemusta palvelukodissa toimimisesta.

Kysely sisälsi kysymyksiä, jotka liittyvät palvelukodin eri tilojen toimivuuteen. Kyselyn aihealueena oli palvelukodin asunnot, yhteiset tilat ja henkilökunnan tilat. Palvelukodeille tehtiin keskenään identtiset kyselylomakkeet (kts. liitteet 1 ja 2). Jokaiselle työntekijälle annettiin oma tulostettu kyselylomake. Kyselylomake käytiin läpi palvelukotivastaavan kanssa ja kysymyksiin tehtiin tarvittaessa tarkennuksia. Kyselylomakkeet annettiin henkilökunnalle palvelukoteihin tehtyjen vierailujen yhteydessä. Henkilökunnalla oli kaksi viikkoa aikaa vastata kyselyyn. Kyselyyn vastasi Mäkituvan henkilöstöstä 67,7 % (6 henkilöä) ja Sirkkalanhelmen henkilöstöstä 90 % (9 henkilöä).

Palvelukoteihin tehtiin kaksi vierailua. Ensimmäisen vierailun päätarkoitus oli tutustua pääpiirteisesti palvelukoteihin ja kartoittaa tutkimuksen sisältöä. Ensimmäiset vierailut palvelukoteihin tapahtuivat 21.12.2010 (Mäkitupa) ja 22.12.2010 (Sirkkalanhelmi). Toinen vierailu sisälsi kyselylomakkeiden jakamisen henkilökunnalle, palvelukotivastaavan haastattelun ja tilojen tarkemman tarkastelun sekä valokuvien ottamisen palvelukodin tiloista.

Palvelukotivastaavaa haastateltiin palvelukotien yleiseen toimivuuteen liittyvillä kysymyksillä. Kysymykset liittyivät palvelukodin ja asuntojen pohjaratkaisuihin, tarpeista uusiin tiloihin, palvelukodin sijaintiin, rakennuksen pintamateriaalien valintaan, valaistukseen ja sisäilmanlaatuun. Palvelukodin eri tilat käytiin läpi palvelukotivastaavan kanssa ja tiloista otettiin valokuvia. Tilojen tarkastelun yhteydessä esitettiin mahdollisia lisäkysymyksiä tiloihin liittyen. Toinen vierailu tehtiin Mäkituvan palvelukotiin 25.2.2011 ja Sirkkalanhelmeen 22.3.2011.

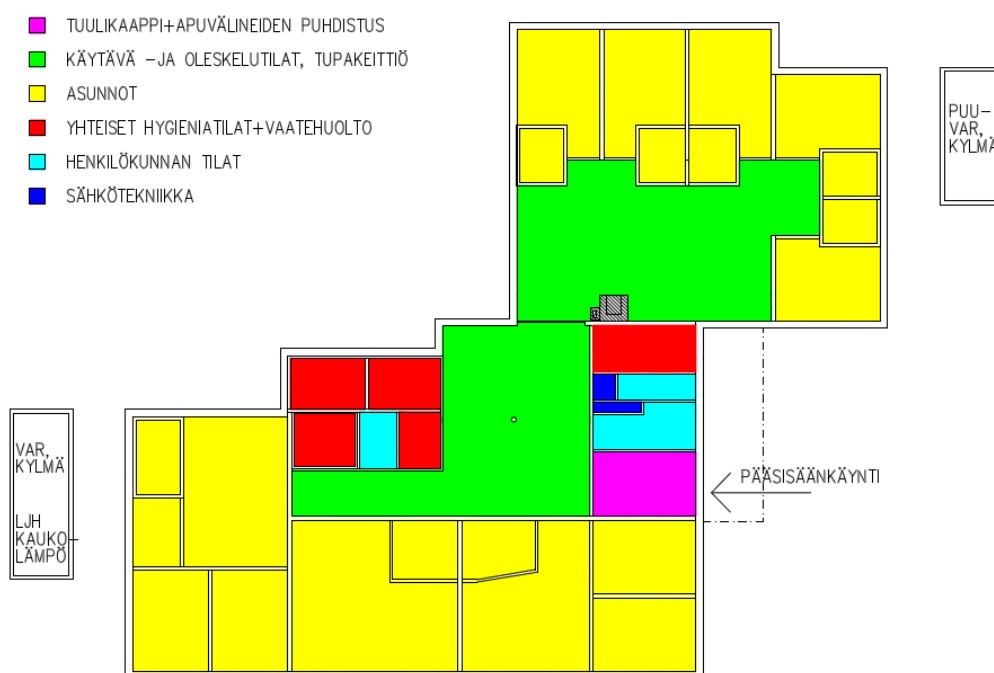
5 Tulokset

5.1 Palvelukodin yleinen toimivuus

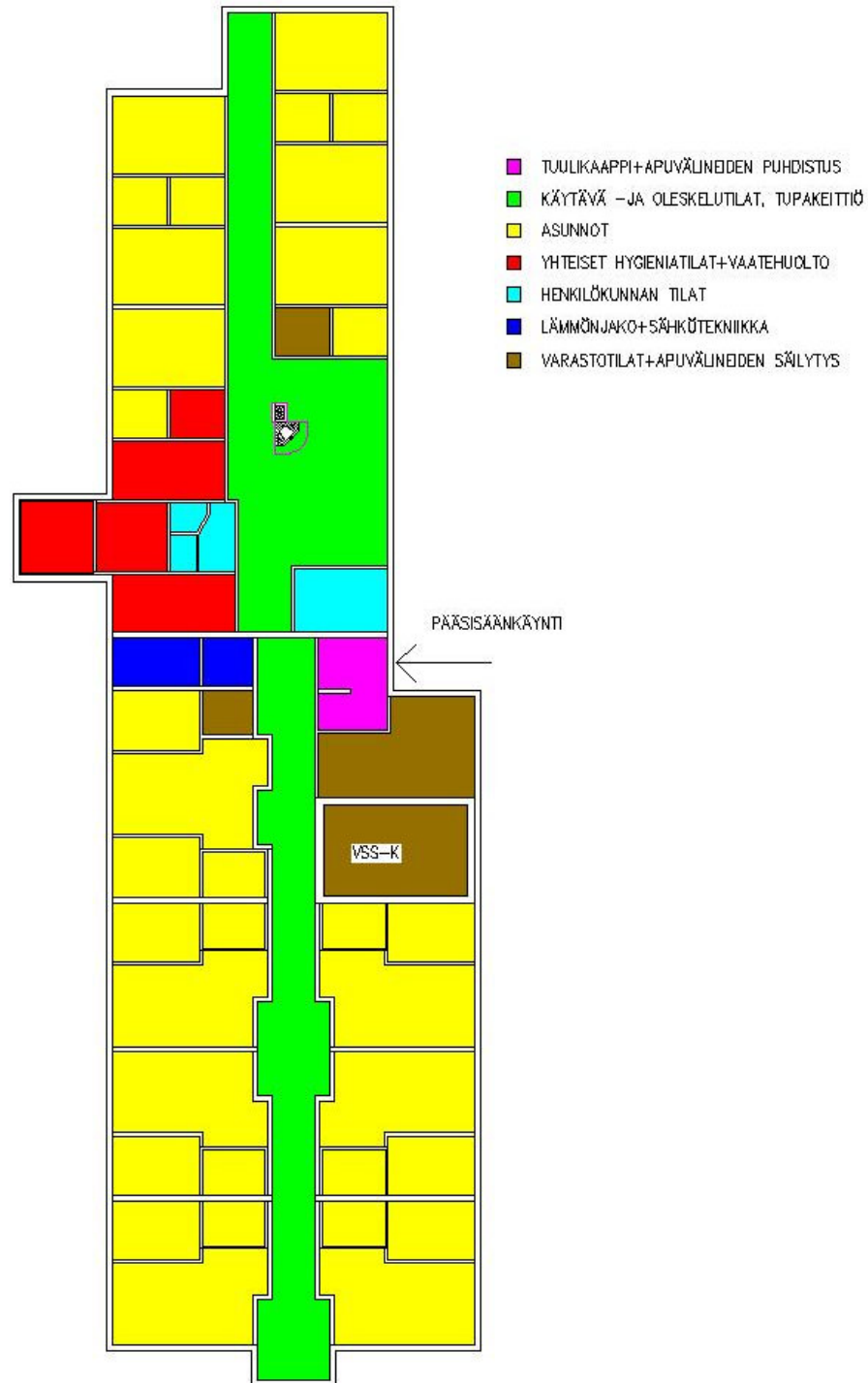
Yleisellä toimivuudella tarkoitetaan palvelukodin perusratkaisujen toteuttamista, kuten palvelukodin sijainnin, pohjaratkaisun ja pintamateriaalien valintaa. Tarkasteluun ei sisällytetty rakennuksen taloteknisiä ratkaisuja. Palvelukoteihin on asennettu automaattinen sammutusjärjestelmä, jolla varmistetaan kohteiden pa-

loturvallisuus henkilö- ja omaisuusvahingoilta. Kokonaisuudessaan molemmissa palvelukodeissa oltiin varsin tyytyväisiä palvelukotien yleiseen toimivuuteen.

Molemmat palvelukodit sijaitsevat varsin lähellä kaupunkien keskusta-aluetta ja palvelukotien sijaintiin ollaan tyytyväisiä. Virikkeellisen toiminnan järjestäminen on helppoa kummankin palvelukodin lähiympäristössä ja tarvittavat palvelut ovat suhteellisen lähellä. Myös molempien palvelukotirakennusten pohjaratkaisuihin ollaan tyytyväisiä. Hyviksi ratkaisuiksi mainittiin mm. se, että rakennus on yhdessä kerroksessa ja kaikki tilat ovat helposti valvottavissa. Ratkaisu, jossa osiin asunnoista mentäisiin oman ulko-oven kautta tai osa asunnoista olisi toisessa kerroksessa, nähtiin vaikeammaksi valvoa. Kuitenkin itsenäisempien asukkaiden tapauksessa ratkaisu voi olla toimiva.

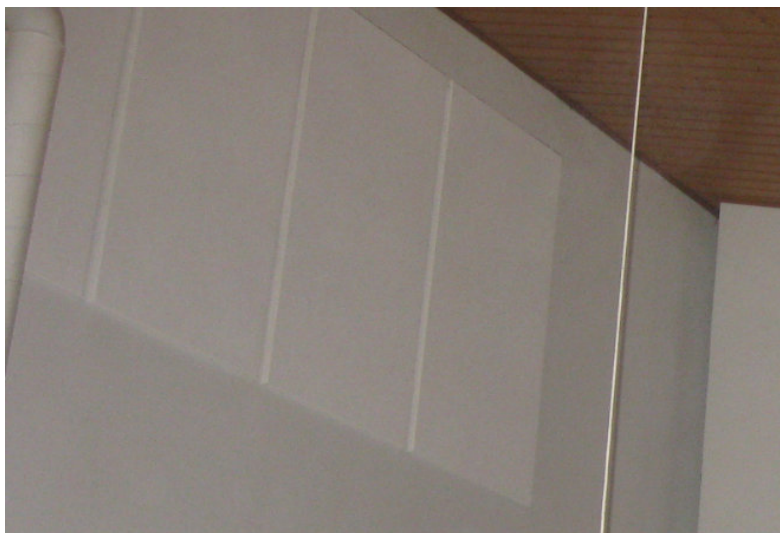
Kuva 25. Palvelukoti Mäkituvan pohjaratkaisu.

Kuva 26. Palvelukoti Sirkkalanhelmen pohjaratkaisu.

Rakennusten pintamateriaaleissa ei ole havaittu suurempia ongelmia käytön aikana ja ne eivät ole aiheuttaneet riskejä turvallisuuteen. Lattiat ovat märkänäkin pitäviä ja pintamateriaalit eivät aiheuta liiallista häikäisyä ja ne ovat sävyiltään neutraaleja. Molempien palvelukotien tilojen pääasiallinen lattiamateriaali on muovimatto lukuun ottamatta märkätiloja ja joitain varastotiloja. Erityisesti Mäkituvan palvelukodissa kontrastiero lattian ja seinien välillä on suuri ja se helpot-

taa käytävien ja kulkureittien hahmottamista. Molempiin kohteisiin on asennettu joihinkin tiloihin seinä- ja kattolevyjä, joilla parannetaan tilojen akustiikkaa. Käyttäjien mielipiteet pintamateriaalien toimivuudesta olivat yhteneviä kohteesta tehtyjen havainnointien kanssa.

Kuva 27. Mäkituvan oleskelutilan seinään asennetut akustointilevyt.

Rakennusten kaikkien tilojen valaistusta pidettiin kunnollisena ja ikkunapinta-alaa on tiloissa riittävästi. Rakennuksista tehtyjen havaintojen perusteella, tilojen valaistusta voidaan pitää riittävänä. Kohteista ei kuitenkaan tehty tarkempia valaistusvoimakkuuden mittauksia luksimittarin avulla. Rakennusten sisäilmassa ei ole havaittu suurempia ongelmia sisäilman laadun (lämpö, kosteus, epäpuhtaudet) suhteen. Kuitenkin Sirkkalanhelmessä mainittiin, että yksi käytävän päädyn oleskelutiloista on sisäilmaltaan viileähkö kylmempänä pakkaspäivinä. Molemmat rakennukset on liitetty kaukolämpöön.

5.2 Asuintilat

Palvelukodeissa on asuntotyyppeinä ryhmäkotiasunnot, yksiöt sekä kaksiot. Mäkituvan ryhmäkotiasunnot ovat huoneistoalaltaan n. 18,3 -16,8m². Asuntojen pinta-alat eivät täytä Rakentamismääräyskokoelman määräystä, jossa asunnon pinta-alan vaaditaan olevan vähintään 20m². Sama vaatimus oli jo aikaisemmassa RakMk:n G1-osassa (oli voimassa 1.3.1994-1.3.2005). Sirkkalanhelmen

ryhmäkotiasunnot ovat huoneistoalaltaan 20,5m² ja täyttävät näin pinta-alavaatimuksen. Kuitenkin Kehitysvammaliiton neuvottelukunnan nykyinen suositus ryhmäkotiasunnon vähimmäiskoosta on 25m².

Mäkituvan yksiö on huoneistoalaltaan 40m² sekä kaksioista yksi on huoneistoalaltaan 65m² ja toinen on 55m². Sirkkalanhelmen yksiöt ovat huoneistoaloiltaan 38,5m²:n kokoisia ja kaksion koko on 48,5m². Asunnot täyttävät Kehitysvammaliiton neuvottelukunnan laatusuositukset huoneistoaloiltaan sisältäen oman keittiö- ja oleskelutilan sekä oman makuutilan ja WC- /pesutilan.

Mäkituvan ja Sirkkalanhelmen henkilökunnan vastauksissa oli yleisesti jonkin verran hajontaa keskenään asuntoihin liittyvissä kysymyksissä. Vastausten perusteella asunnoissa on tarvetta joillekin kehitystarpeille. Suurimmat esiin nousseet asiat olivat säilytystilan riittämättömyys ja tilojen koko.

Eteisen säilytystila on joissain asuntotyypeissä liian pieni, eivätkä kaikki tarvittavat vaatteet ja kengät välttämättä mahdu tilaan. Mäkituvalla on enemmän tyytymättömyyttä säilytystilojen kokoon. Mäkituvan ryhmäkotiasunnoissa ei ole erillistä eteisen säilytystilaa vaatteille ja naulakko- sekä kaappitilaa tarvittaisiin lisää. Mäkituvalla kyselyyn vastanneista 66,7 % arvioi, että ryhmäkotiasunnon säilytystilassa olisi kehitettävää. Tilaa kommentoitiin mm. *"Naulakko isommaksi, kengille lisää säilytystilaa, lisää istumatilaa"*. Mäkituvan yksiöissä ja kaksioissa on erillinen eteinen. Yksiö sisältää riittävän kokoisen eteistilan. Kaksioden eteisten mitoituksessa ei ole huomioitu, että tilaa tarvitaan kahden henkilön vaatteille. Sirkkalanhelmen henkilökunnalla on toiveita suuremmista eteisten säilytystiloista ryhmäkodin asuntojen osalta, joissa ei ole erillistä eteistilaa. Yksiöissä on oma eteinen ja yksiön eteisen varustukseen ollaan tyytyväisiä. Kyselyyn vastanneista 78 % arvioi eteisen säilytystilan hyvän kokoiseksi.

Kuva 28. Mäkituvan yksiön eteisen säilytystila.

Makuutilan/-huoneen vaatteiden säilytystilaan oltiin tyytyväisiä molemmissa palvelukodeissa ja ne nähtiin olevan riittävän kokoisia. Mäkituvalla 83 % ja Sirkkalanhelmessä kaikki vastanneista pitivät makuutilojen/ -huoneiden säilytystiloja hyvän tai riittävän kokoisina.

Asuntojen WC- /pesutilojen säilytystilojen määrässä nähtiin Mäkituvalla kehitettävää. Vastanneista 67 % arvioi, että säilytystilaa tarvitaan lisää. Mäkituvan asuntojen WC-tiloissa on suhteellisen vähän kaappi- sekä alaslaskutilaa. Sirkkalanhelmessä WC-tilojen säilytysmahdollisuuksiin oltiin tyytyväisempiä. WC-tilat sisältävät kohtalaisesti kaappi- sekä alaslaskutilaa. Sirkkalanhelmen vastauksissa 75 % arvioi, että asuntojen WC- /pesutilan säilytystilan määrä on hyvä tai riittävä.

Molemmissa palvelukodeissa asuntojen oleskelutilojen kokoon oltiin suhteellisen tyytyväisiä yksiöiden ja kaksioiden osalta, mutta ryhmäkotiasuntoihin toivottiin lisää oleskelutilaa. Mäkituvalla lisätilaan on suurempi tarve (vrt. ryhmäkotiasuntojen kokoeroja Mäkituvan ja Sirkkalanhelmen välillä) ja 67 % vastaajista arvioi, että tilan koossa olisi kehitettävää. Mäkituvan kyselyssä vastattiin mm. *"Oleskelutila on pienehkö, kun on apuvälineitä, tilaan ei sovi paljoa tavaroita/huonekaluja"*. Sirkkalanhelmessä ryhmäkotiasunnon oleskelutilaa pääsääntöisesti pidettiin hyvänä tai riittävänä (72 % vastauksista). Vastauksissa oli myös toiveita suuremmasta tilasta. Yhtenä kommenttina oli *"Jos asukkaalla on leveä sänky ja sohva, vapaa tila jää pieneksi. Huonekalujen koko ratkaisee"*.

Kuva 29. Sirkkalanhelmen ryhmäkotiasunnon makuu- /oleskelutila.

Makuutilaan olisi hyvä saada lisätilaa varsinkin silloin, kun asukas käyttää pyörätuolia tai muita apuvälineitä. Varsinkin se, että sänkyjen molemmilla puolilla on vapaata tilaa, olisi hyödyllistä avustajan työskentelyn kannalta. Kummankin palvelukodin kaikissa asunnoissa on mahdollista järjestää sängyn viereen 1500 mm vapaata tilaa pyörätuolilla kääntymiseen. Mäkituvalla yksiöiden ja kaksioiden makuuhuoneissa nähtiin kehitystarpeita tilan koossa ja 60 % arvioi, että tilan tulisi olla suurempi pyörätuolia käyttävälle. Sirkkalanhelmen kyselyssä kaikki vastasi, että makuuhuone on kooltaan riittävä.

WC- /pesutilojen pinta-aloissa nähtiin kehitystarpeita Mäkituvan palvelukodissa ja tilat koettiin pääsääntöisesti kooltaan liian pieniksi. Kyselyssä 64 % arvioi, että tilojen pinta-aloissa on kehitettävää. WC- pesutilasta löytyi huomautettavaa mm. WC-istuimen sijainnista ja lavuaarin ympärillä olevasta tilasta. Kommenttina sanottiin mm. *"WC:t ovat liian pieniä apuvälineiden kanssa liikkumiseen, tilantarvetta olisi"*. Myös pyykinpesukoneen sijoittaminen tiloihin vaikutti ongelmalliselta. Kuitenkin tilat olivat sellaisia, että ne toimivat riittävällä tasolla käyttötarkoituksessaan.

Sirkkalanhelmessä WC- /pesutilojen pinta-alat koettiin kyselyn mukaan kelvollisiksi. Kyselyssä 75 % arvioi tilat hyvän tai riittävän kokoisiksi. Kuitenkin joissain vastauksissa mainittiin, että lavuaarin edessä saisi olla enemmän vapaata tilaa käytettäessä pyörätuolia. Kyselyssä yhtenä vastauksena oli *"Jos asukkaalla on apuvälineitä, tila käy ahtaaksi. Vapaa liikkuminen WC-istuimen molemmilla puo-*

lilla on hankalaa.”. Pyykinpesukoneen sijoitus tiloihin on helppoa, eikä se vaikeuta tilojen käytettävyyttä esim. pyörätuolikäytössä. Kummankin palvelukodin kaikkien asuntojen WC- / pesutilat täyttävät Rakentamismääräyskokoelman vähimmäistilavaatimukset liikkumisesteiselle tarkoitettuun WC- /pesutilasta. Kaikissa tiloissa on 800 mm vapaata tilaa WC-istuimen vierellä ja 1500 mm:n pyörähdyssäde toteutuu tiloissa.

Kuva 30. Mäkituvan asunnon WC- /pesutila.

Kuva 31. Sirkkalanhelmen asunnon WC- /pesutila.

Molempien palvelukotien asuntojen keittiötilat arvioitiin kyselyissä riittäviksi. Keittiöt on varustettu liedellä (+liesituuletin), tiskipöydällä ja jääkaapilla sekä pienillä työtasoilla. Kuitenkin kehitettävää olisi yläkaappien korkeudessa ja niiden tulisi olla matalammalla pyörätuolia käyttävälle, kaapeissa ei ole helppoa korkeussäätöä. Lisäksi keittiöissä on niukasti lasku-/ työtilaa. Sirkkalanhelmen kyselyn vastauksissa oli lisäksi maininta jääkaapin huonosta sijainnista sen ollessa lattian tasolla. Sirkkalanhelmen asuntojen keittiöissä ei ole vapaata jalkatilaa astianpesupöydän alla ja se vaikeuttaa pyörätuolissa olevan tiskaamista. Tällä hetkellä asuntojen keittiöiden käyttö on vähäistä.

Kuva 32. Sirkkalanhelmen yksiön keittiö.

Kummassakaan palvelukodissa ei ryhmäkotiasunnoilla ollut omaa ulkotilaa, mutta yksiöissä ja kaksioissa on ulkotilat. Kyselyn perusteella Mäkituvan henkilökunta arvioi asuntojen ulkotilat kooltaan hyväksi. Kuitenkaan käynti ulkotilaan ei ole esteetön. Mäkituvan kyselyissä mainittiin mm. *"Ulos mennessä parvekkeen ovesta on kynnys, josta ei pääse helposti yli pyörätuolilla tai rollaattorilla."* Mäkituvan vastauksissa 92 % arvioi ulkotilan hyväksi tai riittäväksi. Myös Sirkkalanhelmen henkilökunta arvioi ulkotilan riittävän tilavaksi, mutta ulko-ovessa oleva kynnys vaikeuttaa esteetöntä liikkumista. Sirkkalanhelmen vastauksissa 78 % arvioi ulkotilan hyväksi tai riittäväksi.

5.3 Yhteiset tilat

Mäkituvan sisätilojen lattiakorko on sisäänkäynnillä n. 8 cm korkeammalla kuin ulkona ja sisäänkäynnillä ei tarvita pitkää luiskaa. Sirkkalanhelmessä lattiakorko on 30 cm ylempänä kuin ympäröivä maanpinta ja sisäänkäynti on varustettu 5,2 metriä pitkällä luiskalla. Luiska on loiva (jyrkkyys n. 6 %) ja se täyttää rakentamismääräyskokoelman vaatimukset. Molempien palvelukotien sisääntulo on ka-
tettu ja se estää pahemman lumen ja jään tulemisen sisäänkäynnille. Mäkituvan oven edessä on pieni metallinen luiska ja ulko-ovessa on pieni kynnys. Kynnys estää sujuvan liikkumisen ovesta mm. pyörätuolia käytettäessä. Myös Sirkkalanhelmen sisäänkäynnillä on ovella kynnys.

Kuva 33. Mäkituvan ulko-oven sisäänkäynti.

Kuva 34. Sirkkalanhelmen sisäänkäynnin luiska.

Sisäänkäynnin tuulikaappi on mitoitettu molemmissa palvelukodeissa tilavaksi ja molemmat tuulikaapit sisältävät ulkovälineiden pesumahdollisuuden. Lisäksi Mäkituvan tuulikaapissa mahtuu säilyttämään kahta pyörätuolia. Ulko-ovet aukeavat automaattivusteisesti. Mäkituvan ulko-ovessa on välipuite ja ovi erottuu selkeästi ulkoseinästä, ovi sisältää potkupelliin. Sirkkalanhelmen ulko-ovessa on kaksi välipuitetta ja ovesta on potkupelti. Sirkkalanhelmen ovi erottuu selkeästi ulkoseinästä.

Kuva 35. Mäkituvan sisäänkäynti ja tuulikaappi.

Kuva 36. Sirkkalanhelmen sisäänkäynti ja tuulikaappi.

Kummassakaan palvelukodissa ei ole tasoeroja tilojen välillä ja yhteisten tilojen kulkuväylät sekä asuntoihin kulku on toteutettu kynnyksettömänä. Mäkituvan palvelukodissa yhteisten käytävien leveys on 1850 mm, mikä mahdollistaa sen, että kaksi pyörätuolia mahtuu rinnatusten käytävälle. Sirkkalanhelmessä käytävien leveys on vähintään 1830 mm ja kaksi pyörätuolia mahtuu kohtaamaan käytävällä. Haastattelujen perusteella molempien rakennusten kulkuväylät on koettu selkeiksi ja tiloissa suunnistautuminen on helppoa. Sirkkalanhelmen aulan naulakkotila on pieni ja kyselyssä 28 % oli sitä mieltä, että sitä tarvitsisi kehittää. Mäkituvalla kyselyssä 83 % arvioi naulakkotilan hyväksi tai riittäväksi.

Kuva 37. Palvelukoti Mäkituvan käytävätilaa.

Kuva 38. Palvelukoti Sirkkalanhelmen käytävätilaa.

Kyselyiden ja haastattelujen perusteella, kummankin palvelukodin pääoleskelutila koettiin pienehköksi. Järjestettäessä yhteisiä kokoontumishetkiä, tilat käyvät pieniksi ja lisätilalle olisi tarvetta. Mäkituvalla 67 % vastanneista kuitenkin arvioi oleskelutilan riittävän kokoiseksi. Sirkkalanhelmessä 62 % vastanneista piti oleskelutilaa riittävänä. Sirkkalanhelmen kyselyissä oli kommenttina mm. *”Yhteiset toimintahetket pitää järjestää pienessä tilassa.”*

Mäkituvan henkilökunta arvioi keittiötilansa riittävän kokoiseksi sisältäen riittävän varustuksen, keittiökalustusta on noin 7 metriä. Mäkituvan kyselyssä kaikki arvioivat keittiötilan hyvän tai riittävän kokoiseksi. Sirkkalanhelmen palvelukodissa keittiötila koettiin liian pieneksi keittiökalustuksen määrän ollessa noin 5 metriä. Keittiössä on liian vähän lasku- sekä kaappitilaa ja ruoanlaitto usean hengen voimin on vaikeaa. Sirkkalanhelmen vastaajista 88 % arvioi, että keittiötilassa on kehitettävää. Kommenttina oli mm. *”Käyttöasteeseen nähden liian pieni keittiö ja ruokailutila, usein rauhatonta ja ahdasta.”* On myös huomioitavaa, että Mäkitupa pienempänä palvelukotina sisältää suuremman keittiön. Mäkituvan kyselyssä kaikki pitivät yhteistä ruokailutilaa hyvän/riittävän kokoisena. Sirkkalanhelmessä kyselyn vastauksissa oli hajontaa ja puolet vastanneista pitivät ruokailutilaa pienehkönä järjestettäessä yhteisiä tapahtumia.

Kuva 39. Kuvaa Mäkituvan yhteisestä keittiöstä.

Kuva 40. Sirkkalanhelmen yhteinen oleskelutila.

Kyselyn mukaan Sirkkalanhelmessä yhteistä ulkotilaa pääsääntöisesti pidettiin riittävänä. Vastaajista 37,5 % arvioi, että ulkotilassa olisi kehitystarpeita. Huomautuksia tuli mm. ulkotilan pienestä koosta ja kynnyksestä ulko-ovella. Mäkituvan vastauksissa mainittiin, että ulkotila on varsin pieni ja kulku ulkotilaan ei ole kynnyksetön ja siten pyörätuolilla sekä rollaattorilla on vaikeaa mennä tilaan. Vastaajista puolet arvioi, että tilaa tulisi kehittää. Mäkituvan kyselyssä kommentoitiin mm. *"Terassi on pieni ja on varjoisassa paikassa, melko vähän käytetty. Tilaan hiukan hankala päästä pyörätuolilla."*

Pukuhuone-, pesu- ja saunatiloja käsittelevissä kysymyksissä, kyselyn vastaukset olivat hieman erilaisia palvelukotien välillä. Sirkkalanhelmessä edellä mainittuihin tiloihin oltiin tyytyväisiä ja 88 % vastanneista piti kaikkia hygieniatiloja hyvinä. Mäkituvalla nähtiin pukutila kooltaan liian pieneksi ja 67 % vastasi, että tilassa olisi kehitettävää. Kommenttina oli mm. *”Pukuhuone on pieni, jos tilassa on paljon apuvälineitä”*. Pesutiloihin oltiin enemmän tyytyväisiä ja 67 % arvioi pesutilan olevan hyvä tai riittävä. Mäkituvan saunatila on ahdas ja käytettävyydessä on parannettavaa varsinkin liikkumisesteiselle. Sirkkalanhelmen palvelukodissa hygieniatilat on kokonaisuudessaan mitoitettu tilavammiksi ja saunan lauteet on asennettu matalammalle soveltuen paremmin liikkumisesteisen käyttöön.

Kuva 41. Kuvaa Sirkkalanhelmen yhteisestä pesutilasta.

Mäkituvalla henkilökunta arvioi, että kodinhoitotilaa tulisi kehittää ja 67 % vastasi tilan olevan pieni ja säilytystilaa on liian vähän. Kodinhoitotilan käytävän vapaa tila on niin kapea, ettei pyörätuolin käyttäjä pysty toimimaan tilassa sujuvasti. Mäkituvalla siivousvälineet sijaitsevat kodinhoitotilassa. Sirkkalanhelmessä tilat on mitoitettu suuremmiksi ja 87 % kyselyyn vastanneista arvioi kodinhoitotilan riittäväksi tai hyväksi. Kummassakaan palvelukodissa ei ole erillistä kuivaushuonetta, joka olisi tarpeellinen varsinkin talvisaikaan. Kyselyissä kysyttiin lisäksi, tarvittaisiinko palvelukotiin vielä joitain muita yhteisiä tiloja. Molempien

palvelukodin kyselyissä oli parissa lomakkeessa maininta, että palvelukodissa olisi hyvä olla lisäksi yhteisenä tilana toiminta-/kerhotila, jossa voitaisiin harrastaa vapaa-ajan aktiviteetteja.

Kuva 42. Palvelukoti Mäkituvan kodinhoitotila.

5.4 Henkilökunnan tilat

Palvelukodeissa on henkilökunnan tiloina sosiaali-, toimisto-, siivous- ja varastotilat. Molemmista palvelukodeista löytyi kehitystarpeita henkilökunnan tilojen suhteen. Mäkituvalla miehille ei ole erikseen omia sosiaalitiloja. Naisten pukuhuonetila on hyvin pieni ja yhdelle henkilölle varattu vaatetila on riittämätön. Sosiaalitiloja kommentoitiin mm. *”Tilat ovat pieniä, omat lukolliset isot pukukaapit olisi tarpeen, kaapit tarvittaisiin myös opiskelijoille ja sijaisille”*. Mäkituvalla henkilökunnan WC- /pesutila sijaitsee toimiston yhteydessä ja tila ei tarjoa yksityisyyttä. Puku- ja pesutilan tulisi sijaita välittämässä yhteydessä toisiinsa. Keskimäärin 92 % vastanneista arvioi, että sosiaalitiloissa olisi kehitettävää.

Sirkkalanhelmessä on kunnolliset sosiaalitilat vain naisille. Tilat sisältävät pukuhuone-, WC- ja pesutilan. Keskimäärin 90 % kyselyyn vastanneista piti WC-tilaa ja pesutilaa riittävänä. Pukuhuoneessa oleva säilytystila on riittämätön kaikkien työntekijöiden käytölle ja pukukaappeja joudutaan jakamaan. 61 % vastanneista arvioi, että pukutilassa olisi kehitettävää. Miesten pukutila sijaitsee kodinhoituhuoneessa, jolloin kodinhoitolan ja pesuhuoneen yhtäaikainen käyttö estyy. Molemmat palvelukodit tarvitsisivat sosiaalitilat kummallekin sukupuolelle.

Kuva 43. Sirkkalanhelmen naisten pukutilan kaappitila.

Kummassakin palvelukodissa toimistotilaa pidettiin liian pienenä ja tilassa tehtävä työnteko voi olla ajoittain haastavaa. Mäkituvan kyselyssä kommentoitiin mm. *"Lisätilaa, että toimistoon mahtuisi useampi tietokone ja näin tulisi myös tilaa lääkkeiden jaolle, johon tarvitaan rauhaista paikka"*. Sirkkalanhelmen kyselyssä mainittiin mm. *"Toimistotila on liian pieni ja useamman palaverin ollessa yhtä aikaa, tilat eivät riitä"*. Palvelukodeissa on vain yksi työntekotila ja useamman hengen ollessa toimistotilassa, voi työnteko olla rauhatonta. Molemmissa palvelukodeissa oli toiveena lisäksi toinen tila, jossa voi tehdä työtä sekä pitää taukoja ja neuvotteluja. Sirkkalanhelmen palvelukodin varastotiloihin oltiin tyytyväisiä, jossa rakennuksen väestönsuoja toimii varastotilana. Sirkkalanhelmen siivouskomerotila on suhteellisen tilava. Mäkituvan palvelukodissa ei ole lämmintä varastotilaa ja kyselyssä 83 % vastasi, että lisävarastotilalle olisi tarvetta.

Kuva 44. Palvelukoti Sirkkalanhelmen toimistotila.

6 Johtopäätökset

Tutkimus osoitti, että rakennuksen suunnittelijan näkökulmasta, rakentamisen esteettömyydestä ja sen toteuttamismenetelmistä on saatavilla varsin kattavasti tietoa monesta eri lähteestä. Suomen valtion lainsäädännössä on myös varsin selkeät vaateet esteettömästä rakentamistavasta, jotka ohjaavat rakentamisen lähtökohtaista suunnittelua. Suunnittelijan tueksi on olemassa lisäksi hyvää ohjeistusta onnistuneen lopputuloksen aikaansaamiseksi. Kuitenkin esteettömyyden hyvän tietämyksen ja ohjeistuksen lisäksi, suunnittelijan omalla työpanoksella ja ammattitaidolla sekä kommunikoinnilla tilaajan ja suunnittelijan välillä on suuri vaikutus lopputulokseen.

Tutkimuksen tuloksena saatiin suhteellisen kattava kokonaiskäsitys palvelukotien tilojen toiminnallisuudesta. Tutkimuksen tuloksista voidaan havainnoida, että molemmissa kohteissa on tilojen suunnitteluvaiheessa otettu huomioon esteettömyyden vaatimuksia. Yhteiset tilat sekä asuintilat on toteutettu siten, että liikkumisesteisellä on vähintään kohtalaiset edellytykset käyttää tiloja. Palvelukodeista löytyi myös kehitystarpeita, joista osa on suhteellisen yhteneviä keskenään palvelukodeissa. Erityisesti henkilökunnan tilojen suunnitteluun tulisi kiinnittää enemmän huomioita. Täytyy muistaa, että palvelukodin työntekijät ovat

myös asukkaiden ohella olennaisia rakennuksen käyttäjiä ja ansaitsevat yhtä lailla heidän toiminnalleen tarvittavat tilat. Myös palvelukotien yhteisissä tiloissa oli joitain kehitystarpeita ja esimerkiksi oleskelutilat ovat pienehköjä käyttäjien määrään nähden.

Palvelukodeista löytyi myös eroja toteutuksen suhteen, esimerkiksi palvelukotien pohjaratkaisut ovat varsin erilaiset. Tämä johtuu osaltaan tonttien erilaisista muodoista ja niiden asettamista suunnittelun rajoista. Vaikka palvelukotien pohjaratkaisut ovatkin erilaiset, huomiolle pantavaa on, että molemmat rakennukset ovat sisätiloiltaan selkeitä sekä helposti liikuttavia ja molempien palvelukotien henkilökunta pitää palvelukotinsa pohjaratkaisua toimivana. Myös palvelukotien sijoituksessa muuhun yhdyskuntarakenteeseen on onnistuttu hyvin.

Palvelukodeista saadut tulokset toiminnallisuudesta ovat suhteellisen samankaltaisia verrattuna ympäristöministeriön julkaisemaan valtakunnallisella tasolla tehtyyn tutkimukseen. Valtakunnallisessa kehitysvammaisten palvelukotien toiminnallisuuden kartoituksessa (kts. lähde 17.), esiin nousi samansuuntaisia kehitystarpeita palvelukotien tilojen osalta. Erityisen samankaltaisia olivat tulokset henkilökunnan tiloista, jotka oli mitoitettu palvelukodeissa pieniksi ja tilat olivat usein rauhattomia. Myös yhteiset oleskelutilat olivat tarkastelun mukaan pienehköjä ja kävivät ahtaaksi yhteisissä tapahtumissa. Tämä vahvistaa ajatusta siitä, että palvelukodin suunnittelemisessa tulee huomioida ja kartoittaa tilaajan tarpeet huolellisesti. Tutkimus osoitti, että vuorovaikutus tilaajan ja rakennuksen suunnittelijan välillä on olennaista. Suunnittelun yhteistyö olisi hyvä aloittaa heti suunnitteluprosessin alussa. Onnistuneen kokonaisuuden aikaansaamiseksi tulisi molempien osapuolten osoittaa riittävää aktiivisuutta ja yhteistyöhalua. Myös tilaajan on pystyttävä kartoittamaan omat tarpeensa suunnittelijoille riittävän tarkasti.

Kun palvelukotien toiminnallisuutta tutkittiin rakennusten käyttäjiltä saadun palautteen avulla, kohdennettiin kysymykset ainoastaan palvelukotien henkilökunnalle. Jotta saataisiin kokonaisvaltainen tulos palvelukodin toiminnallisuudesta, tulisi tutkimus suorittaa myös huomioiden palvelukotien asukkaat ja heidän omaiset. Kuitenkin kohteista saatu palaute jo pelkästään henkilökunnan osalta antaa hyvää näkemystä palvelukotien toimivuudesta.

Kyselylomakkeen kysymykset olivat tarkoituksenmukaisia ja vastaukset antoivat varsin hyvää tietoa palvelukodeista ja niiden kehitystarpeista. Kyselyihin vastanneiden määrä henkilökunnasta oli riittävä, jotta saatiin oikeanlaisia tuloksia henkilökunnan mielipiteestä. Tietyiltä osin kysymykset olisivat voineet olla vieläkin tarkempia ja kattavampia. Tämä olisi kuitenkin tehnyt kyselystä raskaamman ja työläämmän täyttää sekä vastata. Haastattelussa olisi voinut kysyä joistain asioista kattavammin mm. piha-alueen ja parkkipaikkojen toimivuudesta. Kuitenkin tutkimuksen pääkohteena oli rakennuksen sisätilojen tilasuunnittelu.

Palvelukotien keskinäisissä kyselyiden vastauksissa ja niiden vertailussa on huomioitava, että tulokset ovat hyvin riippuvaisia monesta eri osatekijästä. Tuloksiin vaikuttaa mm. yksikön koko, henkilökunnan määrä ja asukkaiden kunto. Mäkituvalla asukkaat ovat pääsääntöisesti huonommin liikkuvia verrattuna Sirkalanhelmen asukkaisiin. Tämä voi osaltaan vaikuttaa erilaiseen kriittisyyden tasoon palvelukotien välillä tilojen osalta. Esimerkiksi hygieniatiloille liikkumisesiteisyys asettaa suurempia vaatimuksia tilojen käytettävyydelle. Tutkimuksessa päätarkastelun kohteena oli tilojen esteettömyyden tarkastelu ja sen toteuttaminen. Kuitenkin palvelukodin esteettömyys ja tilojen riittävyys on vain yksi osa-alue hyvin toimivassa palvelukodin ympäristössä. Toiminnallisuus koostuu lisäksi mm. asukkaalle annettavan palvelun oikeellisuudesta, asiantuntevasta ja pätevistä henkilöstöstä sekä hyvästä ja välittävästä ilmapiiristä. Omakohtaisen näkemykseni ja kokemani perusteella tarkastelluista palvelukodeista löytyy myös juuri näitä ominaisuuksia.

Tutkimuksen tuloksena saatiin varsin hyvä käsitys palvelukotien toimivuudesta yleisellä tasolla tarkastelun pääkohteen ollessa tilojen suunnittelussa. Omakohtaisesti tutkimus avasi lisää näkökantoja tilasuunnittelun vaatimuksille ja huomioidettaville asioille. Tilojen toimivuuden lisäksi henkilön sujuvaan toimimiseen voidaan käyttää muita kommunikointia ja havainnointia helpottavia menetelmiä. Opinnäytetyön pohjalta olisi kehitettävissä jatkotutkimus siitä, mitä palvelukodin kehitysvammaisen asukkaan arkipäiväistä toimintaa helpottavia välineitä on kehitetty ja lisäksi tutkia, mitä mahdollisia apuvälineitä voitaisiin vielä kehittää helpottamaan asukkaan arkipäiväistä toimimista.

Lähteet

1. Björkman Marja-Liisa & Teikari Matti. Vammaisuus ja itsenäinen asuminen. Vammaisten asumisen kehittämisen loppuraportti. ASPA-julkaisu. Helsinki. 2006.
2. Laatusuosituksat kehitysvammaisten henkilöiden asuntojen rakentamiseen vuosiksi 2010-2017. Kehitysvamma-alan asumisen neuvottelukunta. Helsinki. 2010.
3. Maankäyttö- ja rakennusasetus 895/1999.
4. Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/1999.
5. Niemelä Markku & Brandt Krista. Kehitysvammaisten yksilöllinen asuminen: Pitkäaikaisesta laitosasumisesta kohti yksilöllisempiä asumisratkaisuja. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:73. Helsinki. 2008.
6. Rakentamismääräyskokoelma F1 Esteetön rakennus, määräykset ja ohjeet Ympäristöministeriö. Helsinki. 2005.
7. Rakentamismääräyskokoelma F2 Rakennuksen käyttöturvallisuus, määräykset ja ohjeet. Ympäristöministeriö. Helsinki. 2001.
8. Rakentamismääräyskokoelma G1 Asuntosuunnittelu, määräykset ja ohjeet). Ympäristöministeriö. Helsinki. 2005.
9. RT 09-10884 Esteetön liikkumis- ja toimimisympäristö Rakennustietosäätiö. Helsinki. 2006.
10. RT 09-11022 Perustietoa liikkumis- ja toimimisympäristöstä. Rakennustietosäätiö. Helsinki. 2011.
11. RT 88-11018 Portaatt ja luiskat. Rakennustietosäätiö. Helsinki. 2011.
12. RT 93-10534 Vanhusten palvelutalot ja -asunnot. Rakennustietosäätiö. Helsinki. 1994.
13. RT 94-10969 Pysyvien työpaikkojen puku-, pesu- ja WC-tilat. Rakennustietosäätiö. Helsinki. 2009.
14. Suomen Perustuslaki 731/1999.
15. ESKE Esteettömyyskeskus. Esteettömyysprojektit.
<http://www.esteeton.fi/portal/fi/esteettomyysprojektit/vyp/>. [16.2.2011.].
16. Toivanen Katja (toim.). Pehmeä muutto. Kehitysvammaliitto ry –Kotu. Helsinki. 1997.
17. Viitala Sara & Wiinikka Tytti & Åkerblom Satu. Parempaan kehitysvammaisten asumiseen. Viiden asumisyksikön arviointi. Ympäristöministeriö. Helsinki. 2007.

PALVELUKOTI MÄKITUPA

KYSELYN VASTAUKSET, TILOJEN TOIMINNALLISUUS

Henkilöstöstä 67,7% antoi vastauksen kyselyyn.

ASUKKAIDEN HUONEISTOT		hyvä	riittävä	kehitettävää
YKSI HUONE SEKÄ WC/PESU				
ETEINEN	Sisääntulo	16,7%	83,3%	0,0%
	(väljyys, kynnyksettömyys)			
	Eteisen varustus	0,0%	33,3%	66,7%
	(riittävästi säilytystilaa)			
Mitä kehitettävää? _____				

OLOHUONE/ MAKUUTILA	Tila sängyn ympärillä	16,7%	8,3%	75,0%
	(avustajan työskentelyn helppous, apu/kulkuvälineiden säilytys)			
	Vaatesäilytys sängyn lähellä	0,0%	83,3%	16,7%
	Oleskelutilan koko/väljyys	0,0%	33,3%	66,7%
	(liikkuminen, tilan kalustettavuus)			
	Asunnon ulkotila			
	(esteetön pääsy, tilan koko)			
Mitä kehitettävää? _____				

WC/PESU	Tilan koko	0,0%	40,0%	60,0%
	(asukkaan liikkumisen helppous, avustajan työskentelyn helppous)			

JATKUU		hyvä	riittävä	kehitettävää
WC/PESU	WC-istuin (käytettävyys, tila istuimen ympärillä, sijainti)	0,0%	50,0%	50,0%
	Tukikaiteiden määrä	16,7%	58,3%	25,0%
	Lavuaari (käytettävyys, tila lavuaarin ympärillä, sijainti)	16,7%	33,3%	50,0%
	Suihkutila (suihkupenkki, tukikaiteet)	0,0%	83,3%	16,7%
	Säilytystilan määrä	16,7%	16,7%	66,7%
Mitä kehitettävää? _____				

PALVELUKOTI MÄKITUPA

KYSELYN VASTAUKSET, TILOJEN TOIMINNALLISUUS

Henkilöstöstä 67,7% antoi vastauksen kyselyyn.

ASUKKAIDEN HUONEISTOT		hyvä	riittävä	kehitettävää
TUPAKEITTIÖ, MAKUUHUONE SEKÄ WC/PESU				
ETEINEN	Sisääntulo	16,7%	83,3%	0,0%
	(väljyys, kynnyksettömyys)			
	Eteisen varustus	16,7%	33,3%	50,0%
	(riittävästi säilytystilaa)			
Mitä kehitettävää?				
MAKUuhuONE	Tila sängyn ympärillä	16,7%	16,7%	66,7%
	(avustajan työskentelyn helppous, apu/kulkuvälineiden säilytys)			
	Vaatesäilytys sängyn lähellä	16,7%	66,7%	16,7%
	Huoneen koko/väljyys	20,0%	20,0%	60,0%
	(liikkuminen, tilan kalustettavuus)			
Mitä kehitettävää?				
TUPAKEITTIÖ	Oleskelutilan koko/väljyys	33,3%	50,0%	16,7%
	(liikkuminen, tilan kalustettavuus sekä paikka ruokailutilalle)			
	Keittiön laitteisto	16,7%	33,3%	50,0%
	(käytettävyys, tarvittava laitteisto)			

JATKUU		hyvä	riittävä	kehitettävää
TUPAKEITTIÖ	Keittiön kaapit	16,7%	33,3%	50,0%
	(korkeus, ulottuvuus kaappeihin)			
	Asummon ulkotila	33,3%	58,3%	8,3%
	(esteetön pääsy, tilan koko)			
Mitä kehitettävää?				
WC/PESU	Tilan koko	0,0%	33,3%	66,7%
	(asukkaan liikkumisen helppous, avustajan työskentelyn helppous)			
	WC-istuin	16,7%	33,3%	50,0%
	(käytettävyys, tila istuimen ympärillä, sijainti)			
	Tukikaiteiden määrä	16,7%	33,3%	50,0%
	Lavuaari	16,7%	50,0%	33,3%
	(käytettävyys, tila lavuaarin ympärillä, sijainti)			
	Suihkutila	16,7%	33,3%	50,0%
	(suihkupenkki, tukikaiteet)			
Säilytystilan määrä	16,7%	16,7%	66,7%	
Mitä kehitettävää?				

PALVELUKOTI MÄKITUPA

KYSELYN VASTAUKSET, TILOJEN TOIMINNALLISUUS

Henkilöstöstä 67,7% antoi vastauksen kyselyyn.

YHTEISET TILAT		hyvä	riittävä	kehittettävää
SISÄÄNTULO/ AULA/ KÄYTÄVÄT	Sisääntulon opastus/selkeys	50,0%	33,3%	16,7%
	Vaate/naulakkotila	50,0%	33,3%	16,7%
	Käytävien selkeys	50,0%	50,0%	0,0%
	WC:t aulan tuntumassa	0,0%	0,0%	100,0%
Mitä kehitettävää? _____				

KEITTIÖ-/ OLESKELUTILAT, ULKOTILA	Keittiön varustus/koko	33,3%	66,7%	0,0%
	Ruokailutilan koko	50,0%	50,0%	0,0%
	Oleskelutilojen koko/määrä	16,7%	50,0%	33,3%
	Terassin koko/varustus	16,7%	33,3%	50,0%
Mitä kehitettävää? _____				

SAUNA-/ PESEYTYMIS-/ PUKUTILAT	Pukutilojen koko	0,0%	33,3%	66,7%
	Pesetymistilojen koko/varustus	16,7%	50,0%	33,3%
	Saunatilan koko, käytettävyys	33,3%	16,7%	50,0%
VAATEHOITO	Tilan varusteet/laitteet	16,7%	16,7%	66,7%
	Säilytystilan määrä	16,7%	16,7%	66,7%
Mitä kehitettävää? _____				

Tarvetta muille yhteisille tiloille? _____				

PALVELUKOTI MÄKITUPA

KYSELYN VASTAUKSET, TILOJEN TOIMINNALLISUUS

Henkilöstöstä 67,7% antoi vastauksen kyselyyn.

HENKILÖKUNNAN TILAT		hyvä	riittävä	kehittettävää
SOSIAALITILAT NAISET (pukeutuminen, peseytyminen, WC)	Vaatesäilytys	0,0%	0,0%	100,0%
	Pesetymistila	0,0%	16,7%	83,3%
	WC-tila	0,0%	16,7%	83,3%
	Tilojen sijainti	0,0%	0,0%	100,0%
Mitä kehitettävää? _____ _____ _____				
SOSIAALITILAT MIEHET (pukeutuminen, peseytyminen, WC)	Vaatesäilytys			
	Pesetymistila			
	WC-tila			
	Tilojen sijainti			
Mitä kehitettävää? _____ _____ _____				
TOIMISTOTILAT MUUT TILAT	Tilan varusteet	16,7%	0,0%	83,3%
	Tilan koko	0,0%	0,0%	100,0%
	Sijainti	0,0%	16,7%	83,3%
	Muu varastotila	16,7%	0,0%	83,3%
	Siivousvälineiden säilytystila	16,7%	0,0%	83,3%
Mitä kehitettävää? _____ _____ _____				
Tarvetta muille henkilöstötiloille? _____ _____				

PALVELUKOTI SIRKKALANHELMI

KYSELYN VASTAUKSET, TILOJEN TOIMINNALLISUUS

Henkilöstöstä 90% antoi vastauksen kyselyyn.

ASUKKAIDEN HUONEISTOT		hyvä	riittävä	kehitettävää
YKSI HUONE SEKÄ WC/PESU				
ETEINEN	Sisääntulo (väljyys, kynnyksettömyys)	50,0%	37,5%	12,5%
	Eteisen varustus (riittävästi säilytystilaa)	22,2%	44,4%	33,3%
Mitä kehitettävää? _____				

OLOHUONE/ MAKUUTILA	Tila sängyn ympärillä (avustajan työskentelyn helppous, apu/kulkuvälineiden säilytys)	25,0%	50,0%	25,0%
	Vaatesäilytys sängyn lähellä	37,5%	62,5%	0,0%
	Oleskelutilan koko/väljyys (liikkuminen, tilan kalustettavuus)	22,2%	61,1%	16,7%
	Asunnon ulkotila (esteetön pääsy, tilan koko)			
Mitä kehitettävää? _____				

WC/PESU	Tilan koko (asukkaan liikkumisen helppous, avustajan työskentelyn helppous)	55,6%	16,7%	27,8%

JATKUU		hyvä	riittävä	kehittettävää
WC/PESU	WC-istuin (käytettävyys, tila istuimen ympärillä, sijainti)	33,3%	33,3%	33,3%
	Tukikaiteiden määrä	66,7%	33,3%	0,0%
	Lavuaari (käytettävyys, tila lavuaarin ympärillä, sijainti)	25,0%	50,0%	25,0%
	Suihkutila (suihkupenkki, tukikaiteet)	62,5%	37,5%	0,0%
	Säilytystilan määrä	25,0%	25,0%	50,0%
Mitä kehitettävää? _____				

PALVELUKOTI SIRKKALANHELMI

KYSELYN VASTAUKSET, TILOJEN TOIMINNALLISUUS

Henkilöstöstä 90% antoi vastauksen kyselyyn.

ASUKKAIDEN HUONEISTOT		hyvä	riittävä	kehitettävää
TUPAKEITTIÖ, MAKUUHUONE SEKÄ WC/PESU				
ETEINEN	Sisääntulo	88,9%	11,1%	0,0%
	(väljyys, kynnyksettömyys)			
	Eteisen varustus	77,8%	11,1%	11,1%
	(riittävästi säilytystilaa)			
Mitä kehitettävää?				
MAKUuhuone	Tila sängyn ympärillä	42,9%	42,9%	14,3%
	(avustajan työskentelyn helppous, apu/kulkuvälineiden säilytys)			
	Vaatesäilytys sängyn lähellä	44,4%	55,6%	0,0%
	Huoneen koko/väljyys	44,4%	55,6%	0,0%
	(liikkuminen, tilan kalustettavuus)			
Mitä kehitettävää?				
TUPAKEITTIÖ	Oleskelutilan koko/väljyys	55,6%	22,2%	22,2%
	(liikkuminen, tilan kalustettavuus sekä paikka ruokailutilalle)			
	Keittiön laitteisto	55,6%	33,3%	11,1%

JATKUU		hyvä	riittävä	kehittettävää
TUPAKEITTIÖ	Keittiön kaapit	50,0%	33,3%	16,7%
	(korkeus, ulottuvuus kaappeihin)			
	Asummon ulkotila	77,8%	0,0%	22,2%
	(esteetön pääsy, tilan koko)			
Mitä kehitettävää? _____				

WC/PESU	Tilan koko	55,6%	33,3%	11,1%
	(asukkaan liikkumisen helppous, avustajan työskentelyn helppous)			
	WC-istuin	44,4%	33,3%	22,2%
	(käytettävyys, tila istuimen ympärillä, sijainti)			
	Tukikaiteiden määrä	77,8%	22,2%	0,0%
	Lavuaari	55,6%	22,2%	22,2%
	(käytettävyys, tila lavuaarin ympärillä, sijainti)			
	Suihkutila	55,6%	44,4%	0,0%
	(suihkupenkki, tukikaiteet)			
Säilytystilan määrä	55,6%	33,3%	11,1%	
Mitä kehitettävää? _____				

PALVELUKOTI SIRKKALANHELMI

KYSELYN VASTAUKSET, TILOJEN TOIMINNALLISUUS

Henkilöstöstä 90% antoi vastauksen kyselyyn.

YHTEISET TILAT		hyvä	riittävä	kehittettävää
SISÄÄNTULO/ AULA/ KÄYTÄVÄT	Sisääntulon opastus/selkeys	66,7%	33,3%	0,0%
	Vaate/naulakkotila	0,0%	71,4%	28,6%
	Käytävien selkeys	71,4%	28,6%	0,0%
	WC:t aulan tuntumassa	37,5%	56,3%	6,3%
Mitä kehitettävää? _____				

KEITTIÖ-/ OLESKELUTILAT, ULKOTILA	Keittiön varustus/koko	0,0%	12,5%	87,5%
	Ruokailutilan koko	12,5%	37,5%	50,0%
	Oleskelutilojen koko/määrä	25,0%	37,5%	37,5%
	Terassin koko/varustus	50,0%	12,5%	37,5%
Mitä kehitettävää? _____				

SAUNA-/ PESEYTYMIS-/ PUKUTILAT	Pukutilojen koko	87,5%	12,5%	0,0%
	Pesetymistilojen koko/varustus	87,5%	12,5%	0,0%
	Saunatilan koko, käytettävyys	87,5%	0,0%	12,5%
VAATEHOITO	Tilan varusteet/laitteet	62,5%	25,0%	12,5%
	Säilytystilan määrä	62,5%	25,0%	12,5%
Mitä kehitettävää? _____				

Tarvetta muille yhteisille tiloille? _____				

PALVELUKOTI SIRKKALANHELMI

KYSELYN VASTAUKSET, TILOJEN TOIMINNALLISUUS

Henkilöstöstä 90% antoi vastauksen kyselyyn.

HENKILÖKUNNAN TILAT		hyvä	riittävä	kehitettävää
SOSIAALITILAT NAISET (pukeutuminen, peseytyminen, WC)	Vaatesäilytys	11,1%	27,8%	61,1%
	Pesetymistila	33,3%	50,0%	16,7%
	WC-tila	44,4%	50,0%	5,6%
	Tilojen sijainti	77,8%	22,2%	0,0%
Mitä kehitettävää? _____ _____ _____				
SOSIAALITILAT MIEHET (pukeutuminen, peseytyminen, WC)	Vaatesäilytys			
	Pesetymistila			
	WC-tila			
	Tilojen sijainti			
Mitä kehitettävää? _____ _____ _____				
TOIMISTOTILAT MUUT TILAT	Tilan varusteet	33,3%	44,4%	22,2%
	Tilan koko	0,0%	11,1%	88,9%
	Sijainti	88,9%	11,1%	0,0%
	Muu varastotila	44,4%	22,2%	33,3%
	Siivousvälineiden säilytystila	33,3%	55,6%	11,1%
Mitä kehitettävää? _____ _____ _____				
Tarvetta muille henkilöstötiloille? _____ _____				